

Vastuullisuusraportointi taksonomia-asetuksen mukaisesti

Suvi Turkki

Opinnäytetyö

Liiketalous

2021

Tekijä Suvi Turkki	
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma	
Opinnäytetyön nimi Vastuullisuusraportointi taksonomia-asetuksen mukaisesti.	Sivu- ja liitesivumäärä 49 + 13
<p>Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/852, kestävä sijoittamista helpottavasta kehyksestä ja asetuksen (EU) 2019/2088 muuttamisesta (taksonomia-asetus) on yksi osa lakialoitteita, joiden avulla EU haluaa saavuttaa vuoden 2030 ja 2050 ilmastotavoitteensa. Asetus ilmestyi 18.6.2020 ja se sääntelee vastuullisuusraporteissa annettavan tiedon sisältöä ja esitystapaa.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia yllä mainitusta lainsäädännöstä seuraavaa muutosta ja miten se tulee vaikuttamaan vastuullisuusraportointiin. Tutkimuksessa haluttiin myös saada selville, miten muutokseen suhtaudutaan yritysten näkökulmasta. Opinnäytetyöllä ei ole toimeksiantajaa, mutta sen tulosten oletetaan olevan hyödyllisiä sijoittajille, yrityksille ja asiasta kiinnostuneille.</p> <p>Työn viitekehyksessä käsitellään ensin mitä yritysvastuu ja vastuullisuusraportointi pitää sisällään. Sen jälkeen käsitellään vastuullisuusraportoinnin syntyä ja kehitykseen osallistuneita kansanvälisiä tahoja. Lopuksi viitekehyksessä käydään läpi voimassa olevat lait ja ohjeet, jotka sitovat raportointivelvollisia Suomessa, vastuullisuusraportoinnin ympäristövastuun näkökulmasta.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimuksessa käytettiin kvalitatiivista eli laadullista menetelmää. Tutkimus perustui osittain aineistotutkimukseen ja osittain tutkimusaineistoon, joka kerättiin puolistrukturoitujen asiantuntijahaastatteluiden avulla. Vastaukset kerättiin toukokuussa 2021 puhelinhaastatteluina. Perusjoukon eli taksonomian mukaiseen raportointivelvollisten yritysten määrän arvioidaan olevan Suomessa noin 60-70. Haastatteluihin suostui kaksi yritystä eli näyte oli noin 3% perusjoukosta.</p> <p>Tutkimuksessa havaittiin, että vastuullisuusraportoinnin muuttamisen taksonomia-asetuksen mukaiseksi tarkoittaa tiedon lisäämistä vastuullisuusraporttiin, jo olemassa olevien velvoitteiden lisäksi. Raportista tulee käydä ilmi kuinka suuri osuus yrityksen liikevaihdosta, investoinneista tai kuluista on prosenttimääräisesti taksonomian mukaista. Tiedon antaminen ei ole kuitenkaan yksiselitteistä. Kesäkuussa 2021 ilmestyvien komission delegoitujen säännösten odotetaan selventävän sekä annettavien tietojen sisältöä että niiden esittämistapaa.</p> <p>Tutkimuksessa havaittiin, että taksonomia ei ole suomalaisille suuryrityksille mullistava muutos. Taksonomian mukaiseen raportointiin tarvittava tieto on jo saatavilla, mutta arviointikriteereiden tulkinta voi osoittautua haasteelliseksi. Taksonomialla oletetaan olevan tietty vaikutus sijoittajien toimintaan, ja sitä kautta yritysten toiminnan kestävyys.</p>	
Asiasanat Asiasanat: Taksonomia, vastuullisuusraportointi, vastuullisuus, kestävä kehitys	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Työntavoitteet, tutkimuskysymykset ja rajaukset	2
1.2	Työn viitekehys ja keskeisimmät käsitteet	4
2	Yritysvastuu ja vastuullisuusraportointi	6
2.1	Yritysvastuu	6
2.2	Vastuullisuusraportti	7
3	Vastuullisuusraportointia säätelevät lait, sopimukset ja tahot	10
3.1	Vastuullisuusraportointiin vaikuttavat kansainväliset tahot	10
3.1.1	Yhdistyneet Kansakunnat (YK)	10
3.1.2	Taloudellisen kehityksen ja yhteistyön järjestö (OECD)	11
3.1.3	Euroopan Unioni (EU)	12
3.2	Vastuullisuusraportointia säätelevät kansalliset lait ja ohjeet	14
3.2.1	Kirjanpitolain muutokset 1304/2004, 1376/2016 ja 1377/2016	16
3.2.2	Kirjanpitolautakunnan yleisohjeet	17
3.2.3	Kirjanpitolautakunnan kannanotto nro: 1972	18
3.3	Vapaaehtoiset raportointimallit	19
3.4	Kestävän kehityksen luokittelujärjestelmä	20
3.4.1	Taksonomian alku: Euroopan komission kestävän kasvun rahoitusta koskeva toimintasuunnitelma	21
3.4.2	Tekninen Asiantuntija ryhmä (TEG)	21
3.4.3	Taksonomia asetuksen tärkeimmät kohdat	22
3.4.4	Ympäristötavoite 1: Ilmastonmuutoksen hillintä	24
3.4.5	Ympäristötavoite 2: Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	25
4	Tutkimuksen toteutus	27
4.1	Tutkimusmenetelmät	27
4.2	Aineistot	28
5	Tutkimustulokset	30
5.1	Vastuullisuusraportointi taksonomian mukaisesti	30
5.1.1	Taksonomiavelvoite-analyysi	30
5.1.2	Ympäristötavoite-analyysi	31
5.1.3	DNSH-analyysi ja vähimmäistason suojatoimet	32
5.2	Yritysten näkökulma vastuullisuusraportoinnin muutokseen	34
5.3	Tulosten yhteenveto	38
6	Pohdinta	40
6.1	Johtopäätökset ja kehitysehdotukset	40
6.2	Tutkimuksen luotettavuus ja yleistettävyys	41
6.3	Oman oppimisen arviointi	42

Lähteet	44
Liitteet.....	50
Liite 1. Toimialat kasvihuonekaasujen päästöjen suuruusjärjestyksessä.	50
Liite 2. Muovituotteiden tuotannon arviointikriteeritaulukko. Ympäristötavoite 1. Ilmastonmuutoksen hillintä	51
Liite 3. Muovituotteiden tuotannon arviointikriteeritaulukko. Ympäristötavoite 2. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen.	56
Liite 4. Haastattelukysymykset yrityksille	58

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön aihe on selvitys 18.6.2020 hyväksytyyn Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 2020/852 kestävästä sijoittamista helpottavan kehyksen ja asetuksen 2019/2088 muuttamisen (jäljempänä taksonomia-asetus) vaikutuksista asetuksen piiriin kuuluvien yritysten vastuullisuusraportointiin. Toisin sanoen, aiheena on tutkimus kestävä kehityksen luokittelujärjestelmän käyttöönotosta vastuullisuusraportoinnissa.

Aihe on ajankohtainen ja yhteiskunnallisesti tärkeä. EU pyrkii hiilineutraaliuteen 2050 mennessä (Eurooppa-neuvosto 2019, 1). Hiilineutraaliudella tarkoitetaan, että hiilidioksidipäästöjä muodostetaan vain sen verran kuin niitä voidaan sitoa takaisin hiilinieluihin eli maaperään, kasveihin ja valtameriin (Euroopan parlamentti 2020). Muutoksen onnistumiseksi tarvitaan sekä julkisten että yksityisten pääomavirtojen liikkuvan aikaisempaa enemmän ympäristöneutraaliin tai sitä parantavan liiketoimintaan ympäristöä kuormittavan liiketoiminnan sijaan (Euroopan komissio 2019a, 2). Aiheessa yhdistyvät ajankohtaisuus, yleishyödyllisyys, EU ja sijoittaminen. Silvolan ja Landaun (2019, 20) mukaan vastuullisesta sijoittamisesta on tullut valtavirtaa, ja siihen sijoitettujen varojen määrän odotetaan kasvavan jatkosakin.

Vastuullisen raportoinnin taksonomia on osa EU:n vihreän kehityksen ohjelmaa, joka kattaa useita politiikan alueita lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Ohjelman ytimessä on toimintasuunnitelma, jolla halutaan edistää resurssien tehokasta käyttöä, palauttaa luonnon monimuotoisuutta ja vähentää saastumista. Tavoitteena on, että EU olisi ilmastoneutraali vuoteen 2050 mennessä. Ilmastoneutraaliudella tarkoitetaan melkein samaa kuin hiilineutraaliudella, mutta käsite ottaa huomioon myös muut ihmisen aiheuttamat ilmastoon vaikuttavat tekijät hiilidioksidin lisäksi (Seppälä ym. 2015, 31). Tavoitteen vahvistamiseksi Euroopan komission on ehdottanut ilmastolakia, joka tekisi poliittisesta sitoumuksesta jäsenmaille velvoittavan (Euroopan komissio 2019b). Ehdotus tehtiin maaliskuussa 2020 Euroopan parlamentille, Euroopan neuvostolle, talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle. Toistaiseksi sitä ole vielä hyväksytty.

Taksonomia-asetus on yksi osa lakialoitteita, joiden avulla EU haluaa saavuttaa myös lyhyemmän tähtäimen eli vuoden 2030 ilmasto- ja energiatavoitteen, mikä on kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen 55% vuoteen 1990 verrattuna (Euroopan komissio 2021). Asetus luo puitteet EU taksonomialle antamalla kehykset toimialat ylittävistä olosuhteista, mitkä saavutettuaan liiketoiminta voidaan luokitella enemmän tai vähemmän taksonomian mukaiseksi eli ympäristöä suojelevaksi tai vähintään sitä kuormittamattomaksi. Tällä on

suuri vaikutus vastuullisuusraportointiin, jota halutaan Euroopassa kehittää entistä informatiivisemmaksi ja vertailukelpoiseksi.

Vastuullisuuden ja taloudellisen hyödyn symbioosi on mielenkiintoinen haaste; onko mahdollista saavuttaa tilanne, jossa nuo kaksi tekijää liikkuisivat janalla samaan suuntaan, sen sijaan, että toisen tekijän parantuminen välttämättä aiheuttaisi toisen tekijän huonontumisen? Tällä hetkellä vaikuttaa sille, että luontoa kuormittavampi vaihtoehto on yleensä kuluttajille halvempi. Olisiko mahdollista, että lakimuutoksilla saataisiin aikaiseksi innovaatioiden aalto, joka muuttaisi kiertotalouden kannattavammaksi kuin tuotteiden valmistamisen neitseellisestä materiaalista tai mahdollistaisi yksinomaan uusiutuvan energian käytön? Poliittinen tahto Euroopassa muuttaa asioita tähän suuntaan on tällä hetkellä suuri ja taksonomia on yksi konkreettisista työkaluista, jolla tähän tavoitteeseen halutaan päästä.

1.1 Työntavoitteet, tutkimuskysymykset ja rajaukset

Tutkimuksen tarkoituksena oli syventyä kestävästä sijoittamista helpottavan kehyksen taksonomian ohjeistukseen ja selvittää mikä käytännön vaikutus sillä on vastuullisuusraportointiin Suomessa. Taksonomian mukainen raportointivelvollisuus tulee voimaan kaikille finanssimarkkinatoimijoille, sekä niille suuryritykselle, jotka kansallisen lainsäädännön mukaan kuuluvat muiden kuin taloudellisten tietojen raportointivelvollisuuden piiriin (taksonomia-asetus, artikla 2:1).

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin yritysten vastuullisuusraportointia taksonomian mukaisesti, sen ensimmäisenä toimeenpanovuonna eli koskien tilivuotta 2021. Rajaus johtui siitä, että arviointikriteerejä ei ole luotu vielä kaikille asetuksen mainitsemille ympäristötavoitteille. Kaksi ensimmäistä ympäristötavoitetta tulivat voimaan koskien vuoden 2021 raportteja ja jäljelle jäävät neljä muuta ympäristötavoitetta tulevat voimaan koskien vuoden 2022 raportteja (taksonomia-asetus, artikla 27). Finanssimarkkinatoimijoiden taksonomiaraportointi rajattiin myöskin tutkimuksen ulkopuolelle, sillä taksonomiavaatimukset ovat niiden kohdalla erilaiset. Niistä säädetään taksonomia-asetuksen lisäksi aikaisemmin ilmestyneessä asetuksessa 2019/2088 (asetus kestävyteen liittyvien tietojen antamisesta rahoituspalvelusektorilla 2019/2088 EU).

Tietoperustassa keskityttiin siihen aineistoon, joka koskee vastuullisuusraportointia joko yleisesti tai erityisesti niissä mainittavia ympäristöllisiä asioita. Tämä rajaus tehtiin siksi, että taksonomia keskittyy ensisijaisesti ympäristötavoitteiden saavuttamiseen (taksonomia-asetus artikla 9).

Kestävää sijoittamista helpottavan kehyksen taksonomia valikoitui tutkimuksen aiheeksi, sillä sen oletetaan tuovan suuren muutoksen tähänhetkisiin vastuullisuusraportointivaatimuksiin, jotka ovat toistaiseksi olleet vapaamuotoiset. Lain puitteiden tulkinnanvaraisuus on mahdollistanut erilaisten vapaaehtoisten raportointimallien ja aloitteiden lisääntymisen yritysvastuun saralla jopa siinä määrin, että havaittavissa on ollut päällekkäisyyttä ja raportointiväsymystä (Juutinen 19.7.2017).

Tutkimukseni pääongelma muotoiltiin seuraavasti:

- Miten taksonomia toteutetaan vastuullisuusraportoinnissa?

Tutkimuksen alaongelmat ovat seuraavat:

1. Mikä vaikutus taksonomialla on vastuullisuusraportointiin yrityksissä tähänhetkisiin raportointiperiaatteisiin ja käytäntöihin verrattaessa?
2. Miten uudet raportointivelvoitteet aiotaan toteuttaa?
3. Minkälainen vaikutus taksonomialla odotetaan olevan yrityksen ja toimialan toimintaan?
4. Voiko taksonomia edesauttaa vastuullisten tuotteiden kehittymistä taloudellisesti kannattavamiksi kuin edeltäjänsä?

Näiden kysymysten avulla haluttiin selvittää, miten kestävän taloudellisen toiminnan taksonomia tulee ottaa huomioon vuoden 2021 vastuullisuusraporteissa. Samalla haluttiin myös saada selville mitä taksonomian käyttöönotto yrityksille tarkoittaa ja minkälaiset valmiudet niillä on raportoida taksonomian edellyttämällä tavalla. Lisäksi haluttiin selvittää, miten taloudelliset toimijat ovat vastaanottaneet voimaan astuneen taksonomian ja uskovatko ne, että sillä tulee olemaan toivottu vaikutus sijoitusten ohjautumiseen kohti kestävään liiketoiminnan rahoitusta.

Pääongelmaan haettiin vastausta julkaistusta aineistoista. Alaongelmiin sen sijaan etsittiin vastausta asiantuntijahaastatteluiden avulla. Liitteessä 4 listataan asiantuntijoille esitetyt haastattelukysymykset, jotka hahmottavaan alaongelmien vastauksia. Haastattelukysymykset 1, 2 ja 3 kartoittivat haastateltavien taustatietoja. Haastattelukysymykset 6 ja 8 vastasivat ensimmäiseen alaongelmaan ja kysymykset 4 ja 5 toiseen alaongelmaan. Haastattelukysymys 7 vastasi kolmanteen alaongelmaan ja haastattelukysymys 9 neljänteen alaongelmaan. Haastattelukysymys 10 oli avoin kysymys.

Tutkimusmenetelmäksi valikoitui laadullinen tutkimus, sillä tutkimuksen kohteena oli tilanne ja siihen liittyvä kokemus sekä käsitys, jotka ovat tyypillisiä laadulliselle tutkimukselle (Vilka 2021, luku 5:2). Tässä opinnäytetyössä kokemus oli haastateltavien kokemus vastuullisuusraportoinnin tähänhetkisistä vaatimuksista ja käsitys siitä, miten se uudistuu taksonomia-asetuksen myötä. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus keskittyy merkityksiin ja tutkii ihmisen elämän kirjoa. Laadullinen tutkimus yhdistetään usein aineistolähtöisyyteen ja eli

induktioon. Tulkinnat perustuvat kerättyyn tutkimusaineistoon (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 1.2.1). Tässä opinnäytetyössä oli kyse aineistolähtöisestä analyysistä, jossa pyrittiin selvittämään nykyistä ja tulevaa tilannetta niiden suhteessa toisiinsa. Aineistona toimivat sekä julkaistu tieto sekä haastatteluilla tuotettu tutkimusaineisto. Tutkimuksen kohteena oli lakimuutoksella aiheutettu ilmiö, joka tulee vaikuttamaan kohderyhmän päivittäiseen toimintaan. Tutkimuksen avulla toivottavasti voimme ymmärtää muutoksen laadun ja sen toimeenpanosta aiheutuvat välittömät seuraukset.

1.2 Työn viitekehys ja keskeisimmät käsitteet

Tässä opinnäytetyön viitekehyksessä tarkastellaan vastuullisuusraportoinnin sisältö- ja esittämisvaatimuksia lainsäädännön näkökulmasta, ja pyritään selvittämään mitkä ovat niiden tämänhetkiset velvoittavat vaatimukset. Viitekehykseen kuuluu vastuullisuusraportin kehittämiseen osallistuneita kansanvälisiä tahoja ja niiden keskeisiä asiakirjoja, sekä Suomessa sitovia lakeja tai ohjeita, jotka ohjeistavat vastuullisuusraportointia. Suomen lainsäädäntö on läheisesti kytköksissä EU:n lain säädäntöön, joten viitekehyksessä tarkastellaan myös vastuullisuusraportointiin vaikuttavaa lainsäädäntöä EU:ssa.

Tutkimustyön tekemiseen ja yritys vastuuta käsittelevään viitekehykseen kuuluu alan kirjallisuutta, verkkojulkaisuja, artikkeleita ja blogeja. Näissä julkaisuissa käsitellään yritys vastuuta tai vastuullisuusraportointia eri näkökulmista sekä erityisesti laadullisen tutkimuksen tekemistä. Alla olevissa kappaleissa selitetään lyhyesti tämän opinnäytetyön kannalta keskeiset käsitteet.

Yksi keskeisimmistä käsiteistä tässä opinnäytetyössä on *kestävä kehitys*, joka määritellään hyvin ympäristöministeriön sivustoilla:

Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Tämä tarkoittaa myös, että ympäristö, ihminen ja talous otetaan tasavertaisesti huomioon päätöksenteossa ja toiminnassa. (Ympäristöministeriö, s.a a.)

Kestävyiden käsitettä käytetään myös liiketoiminnan yhteydessä, jolloin sillä tarkoitetaan taloudellista toimintaa, jossa otetaan huomioon kestävän kehityksen periaatteet. Valtioneuvoston mukaan kestävä kehitys on tietyllä alueella (maailmanlaajuisesta paikalliseen) tapahtuvaa yhteiskunnallista muutosta, joka on jatkuvaa ja ohjattua ja jonka tavoitteena on turvata hyvät elämisen mahdollisuudet nyt ja tulevaisuudessa. Kestävyiden käsite voidaan jaotella ekoloogiseen, taloudelliseen, sosiaaliseen ja kulttuuriseen kestävyteen. (Valtioneuvoston kanslia s.a).

Vastuullisuuden käsitettä käytetään monissa asiayhteyksissä. Sana antaakin jo ilmi, että kyse on vastuunottamisesta. Elinkeinoelämässä vastuullisuudella tarkoitetaan yrityksen toimintatapaa, joka ottaa huomioon sen paitsi taloudelliset, myös ekologiset ja sosiaaliset vaikutukset (Elinkeinoelämän keskusliitto 2020). Vastuullisuus on myös yksi aikamme megatrendeistä, joka vaikuttaa läpi yhteiskunnan (Silvola & Landau 2019,11). Vastuullisella sijoittamisella tarkoitetaan pitkän aikavälin sijoituksen tuoton maksimointia, jossa samalla kunnioitetaan ympäristöllisiä, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia periaatteita. Vastuullisessa sijoittamisessa keskiössä ovat siis arvot, jotka ohjaavat yksilöitä ja yhteisöjä. (Hyrskke ym. 2020, 20, 46.)

Taksonomian kannalta keskeisiä käsitteitä ovat *turnover*, *capex* ja *opex*. Turnover-käsitteellä tarkoitetaan yrityksen liikevaihtoa ja taksonomiassa sitä käytetään joko nettoliikevaihtona, jolloin myyntituloista on vähennetty alennukset ja verot tai kokonaisliikevaihtona, milloin sitä käytetään taksonomiassa viittaamaan yrityksen kokonaisliikevaihtoon tietyllä aikavälillä. (EU Technical Expert Group on Sustainable Finance 2020a, 28.) Capex-käsitteellä (capital expenditure) tarkoitetaan tuotteista tai palveluista tehtyjä maksuja, jotka kirjataan tai aktivoidaan yrityksen kirjapidossa taseeseen. Opex-käsitteellä (operating expenses) tarkoitetaan kuluja, joita tarvitaan yrityksen päivittäisen toiminnan ylläpitämiseen. Käsitteiden määritelmät perustuvat voimassa olevaan EU lainsäädäntöön. (EU Technical Expert Group on Sustainable Finance 2020a, 28.)

2 Yritysvastuu ja vastuullisuusraportointi

Keskustelu yritysten yhteiskunnallisista velvollisuuksista alkoi Yhdysvalloissa jo 1920-30 luulla (Liappis, Pentikäinen & Vanhala 2019, 13). Nyt yritysten yhteiskunnallisesta roolista ja niiden liiketoiminnan eettisyydestä puhutaan monilla eri termeillä. Terminologia on usein englannin kielestä käännettyä. Yksi varhainen vastuullisuuden käsite on ollut *corporate social responsibility* (CSR), joka suomeksi on käännetty *yrityksen yhteiskuntavastuu* tai lyhyemmin *yritysvastuu* (YK-liitto s.a, 17).

Viimevuosina keskusteluun on tullut voimakkaasti termi *sustainability*, eli kestävyys tai kestävä yritystoiminta. Sijoittavat käyttävät usein lyhennettä ESG, joka tulee englannin kielen sanoista *environmental, social ja governance*. (Liappis ym. 2019, 7.) Tällä termillä viitattiin alun perin erityisesti liiketoiminnan pysyvyyteen ajan kuluessa nimenomaan luonnon varojen käytön kannalta, mutta nykyisin termiä käytetään myös laajemmassa mielessä.

Euroopassa yritysvastuukeskustelu on ollut hieman erilaista kuin Yhdysvalloissa, sillä valtioilla on ollut Euroopassa suurempi rooli yritysten toiminnan sääntelyssä esimerkiksi minimipalkkojen ja irtosanomissuojien kautta. Myöhemmin Euroopan Union muodostuminen on harmonisoinut kansallista lainsäädäntöä (Liappis ym. 2019, 14.), ja ottanut edelläkävijän roolin yritysvastuun lainsäädännöllisten puitteiden luomisessa ja vastuullisen liiketoiminnan edistämässä.

2.1 Yritysvastuu

Liappisen ja ym. (2019, 7) mukaan yritysvastuu tiivistetään seuraavalla tavalla: ”Yritysvastuu = kansallisten lakien noudattaminen ja lainsäädännön vaatimukset ylittävä vastuullinen liiketoiminta yhteiskunnan hyväksi sekä ympäristön ja ihmisten suojaamiseksi”. Yritysvastuulla tarkoitetaan niitä vapaaehtoisia toimia, joilla yritykset pyrkivät täyttämään sidosryhmien odotukset sen vastuullisuuden suhteen. Yritysvastuun vähimmäisvaatimus on paikallisten lakien noudattaminen, mutta monet yritykset näkevät yritysvastuussa myös mahdollisuuden kilpailuetuun. Nykyisin yritysvastuu sisällytetään usein osaksi yrityksen strategiaa. Vastuullisuutta edistävien innovaatioiden sekä lainsäädännön ennakkoinnin avulla pyritään saavuttamaan taloudellista hyötyä ja etumatkaa kilpailijoihin verrattuna. (Harmaalan & Jallinojan 2012, luku 3.2.)

Yritysvastuun käsite on laaja ja sitä havainnollistaa hyvin alla oleva kaavio (kuva 1), joka perustuu John Elkingtonin vuonna 1994 kehittämään kolmen pilarin malliin (triple bottom line). Kolmen pilarin malli on klassinen tapa havainnollistaa yritysvastuu, joka koostuu kolmesta eri osa-alueesta: Taloudellinen vastuu, Ympäristövastuu ja sosiaalinen vastuu.

Kuva 1. Yritysvastuun kolmen pilarin malli (Liappis ym. 2019,8)

Nykyisin puhutaan myös jaetun arvon luomisesta, jolloin taloudellinen vastuu omistajille ei ole enää erillään tai ristiriidassa ympäristön ja sosiaalisen vastuun kanssa, vaan olennainen osa yrityksen strategiaa ja sen ansaintalogiikkaa. Käsitteen kehittivät Michael Porter ja Mark Kramer, Harvard Business review'n artikkelissa 2011. He esittivät väitteen, jossa jaettu vastuu on myös taloudellisesti järkevää. Sen ytimessä on ajatus, että taloudellisella hyödyllä voidaan parantaa myös ympäristöllistä ja sosiaalista hyötyä. Esimerkkejä tästä ovat energiatehokkuus ja sairauspoissaolojen vähentäminen (Niskala, Pajunen & Tarna-Mani 2013, 8). Toisessa artikkelissaan samasta aiheesta Mark Kramer ja Marc Pfizer (2016, 80-89), kirjoittavat jaetun vastuun olevan jo vaatimus suurille yritykselle kahdestakin syystä:

1. Yhteisöt kyseenalaistavat yritysten toiminnan laillisuutta aikaisempaa hanakammin, jos niiden katsotaan riistävän paikallista yhteisöä tai luonnonvaroja.
2. Monet maailman ongelmista tarvitsevat yksityisten yritysten osaamista ja porrastettua liiketoimintaa.

2.2 Vastuullisuusraportti

Vastuullisuusraportti on yritysten tekemä vuotuinen raportti, joka esittelee yrityksen toimintaa sidosryhmille vastuullisuuden näkökulmasta. Lainsäädännössä tästä dokumentista puhutaan selvityksenä muista kuin taloudellisista tiedoista (kirjanpitolaki 30.12.1997/1336, 3a). Raportti voi olla joko osa yritysten tilinpäätöksen toimintakertomusta tai kokonaan erillinen raportti, joka tulee kuitenkin julkaista samanaikaisesti tilinpäätöksen kanssa tai enintään kuusi kuukautta sen jälkeen (kirjanpitolaki, 3a: 5§).

Raportti on tärkeä osa yritysten vastuullisuusviestintää. Sen käyttötarkoitus voi olla kirjanpidollinen kooste lakisääteisten vaatimusten täyttämiseksi tai ensisijaisesti viestinnän työkalu. Osana viestinnän strategiaa vastuullisuusraporttia voidaan käyttää ympärivuotisena työkaluna, jolla halutaan tehdä vaikutus sidosryhmiin. (Kurittu 2018, 179.)

Kaikkien yritysten ei kuitenkaan ole pakollista tehdä vuotuista vastuullisuusraporttia. Joulukuussa 2016 tuli voimaan kirjanpitolain (1977/1336) muutos 1376/2016, johon lisättiin muun muassa luku 3a, joka säätelee muista kuin taloudellisten tietojen selvityksestä. Luvun 3a 1 § säätelee, että lukua sovelletaan yleisen edun kannalta merkittävän suuriin yhteisöihin, joiden työntekijöiden määrä on ollut vähintään 500 henkilöä kuluneen tilikauden aikana. Yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö selvitetään kirjanpitolain luvussa 1, 9 pykälässä ja suur-yritys saman luvun 4 c pykälässä. Alla oleva taulukko 1 havainnollistaa asiaa.

Kirjanpitolaki 1:9	Kirjanpitolaki 1: 4 c	Kirjanpitolaki 3a:1
Yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö	Suuryritys: kaksi kolmesta raja-arvosta ylittyy	Muiden kuin taloudellisten tietojen raportointi velvollisuus
1) yhteisö, jonka liikkeeseen laskema osake, velkakirja tai muu arvopaperi on kaupan käynnin kohteena	1) taseen loppusumma 20 000 000 euroa;	1) yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö
2) luottolaitos	2) liikevaihto 40 000 000 euroa;	2) Suuryritys
3) vakuutusyhtiö	3) tilikauden aikana palveluksessa keskimäärin 250 henkilöä.	3) Henkilöstön määrä yli 500 edellisellä tilikaudella

Taulukko 1. Muiden kuin taloudellisten tietojen raportointivelvoitteen määreet

Kirjanpitolaissa säädetään myös mihin asioihin yhtiöiden vastuullisuusraportissaan tulee ottaa kantaa. Kirjanpitovelvollinen, joka kuuluu luvun 3a sovelluksen piiriin tulee sen 2 §:n mukaan antaa muiden kuin taloudellisten tietojen raportissaan selvitys ainakin seuraavista asioista:

1. Ympäristöasioista.
2. Sosiaalisista asioista ja henkilöstöasioista.
3. Ihmisoikeuksien kunnioittamisesta.
4. Korruption ja lahjonnan torjunnasta.

Raportoinnin laajuus ja yksityiskohtaisuus on jätetty tulkinnanvaraiseksi, sillä tiedot tulee esittää siinä määrin kuin ne koetaan tarpeelliseksi yrityksen toiminnan vaikutusten ymmärtämiseksi (kirjanpitolaki 3a:2§). Lisäksi mainitaan, että kirjanpitovelvollinen voi halutessaan

käyttää kansallisia tai ylikansallisia toimintakehyksiä eli raportointiohjeita tai malleja selvi-tyksensä antamiseen. Näin toimittaessa toimintakehyksen käytöstä tulee olla maininta ra-
portissa. (Kirjanpitolaki 3a:5 §.)

Vastuullisuusraportoinnin vapaamuotoisuus lainsäädännössä on mahdollistanut raportoin-
nin kirjon ja tuottanut sidosryhmille tietoa, joka vaikkakin hyödyllistä, ei ole välttämättä ver-
tailukelpoista toisten yritysten raporteihin verrattuna. Muiden kuin taloudellisten tietojen ra-
portti on voinut olla vähimmäisvaatimuksen täyttävä tai erittäin kattava, yrityksen panostuk-
sesta riippuen. Samalla esimerkiksi sijoittajien on edelleen vaikea tietää, onko raportissa
esitetty kokonaiskuva oikein painotettu vai nostetaanko esille esimerkiksi erityisiä onnistu-
misia yritys vastuun saralla. Tästä ilmiöstä käytetään nimitystä *viherpesu*, millä tarkoitetaan
tässä opinnäytetyössä vastuullisuusraportin esittämistä siten, että liiketoiminta vaikuttaa
ympäristöystävällisemmältä kuin se oikeasti onkaan. Viherpesu tulee englanninkielisestä
ilmaisusta *greenwashing*, millä tarkoitetaan yrityksen tietoista toimintaa sidosryhmien har-
hauttamiseksi, jotta ne luulevat sen liiketoiminnan tai tuotteiden olevan ympäristöystävälli-
sempiä kuin ne todellisuudessa ovat (Corporate finance institute 2021).

3 Vastuullisuusraportointia säätelevät lait, sopimukset ja tahot

Muun kuin taloudellisen tiedon raportointia Suomessa säätelevät tällä hetkellä EU:n asetukset ja direktiivit, kansalliset lait ja asetukset, Euroopan komission ohjeet, Suomen kirjantitollautakunnan ohjeet ja erinäiset toimintakehykset, joiden tarkoituksena on standardisoida raportoinnin rakennetta ja siinä esitettyjä tietoja.

Monet kansainväliset ja kotimaiset tahot ovat osallistuneet vastuullisuusraportoinnin normiston kehittymiseen jopa siinä määrin, että nykyisin vastassa on suhteellisen monikerroksinen normisto, missä raportointivelvollisten tulee löytää tiensä.

3.1 Vastuullisuusraportointiin vaikuttavat kansainväliset tahot

Tässä luvussa kerron niistä kansainvälisistä tahoista, joiden sopimuksilla ja toiminnalla on ollut vaikutusta raportoinnin säätelyyn Suomessa. Kansainvälinen vaikutus välittyy Suomen allekirjoittaneiden sopimusten ja niiden ympäristövastuun raportoinnin kannalta keskeisten asiakirjojen kautta.

Vastuullisuusraportoinnin säätelyn uranuurtajia ovat olleet Yhdistyneet kansakunnat, ja taloudellisen kehityksen ja yhteistyön järjestö OECD. Euroopan Union myötä vastuullisuusraportoinnin säätelyyn on saatu lisää pontta ja poliittista tahtoa jäsenmaiden keskuudessa.

3.1.1 Yhdistyneet Kansakunnat (YK)

Moni vastuullisuusraportointia koskeva ohjeistus ja lainsäädäntö perustuu YK:ssa solmittuihin kansainvälisiin sopimuksiin. Ympäristövastuun kannalta keskeisiä ovat vuonna 1992 Brazilian Rio de Janeirossa järjestetyssä ympäristö- ja kehityskonferenssissa luodut sopimukset. Kehityskonferenssiin osallistui päättäjä yli 172:sta maasta (Euroopan ympäristökeskus, 2012).

Riossa pantiin alulle useita sopimuksia, mutta vastuullisuusraportoinnin ympäristöosuuden kannalta erityisesti tässä mainittakoon Rion julistus, Agenda 21 ja vuonna 1994 New Yorkissa voimaan tullut Riossa allekirjoitettu ilmastonmuutosta koskeva puitesopimus. Rion Julistuksessa käsitellään 27:ää periaatetta, joilla pyritään edistämään kestävästä kehitystä maailmassa (United Nations General Assembly 1992,1-5). Agenda 21 taas on laaja toimintasuunnitelma, jonka tarkoituksena on saavuttaa maailmanlaajuinen kestävä kehitys (Sustainable development goals Knowledge platform s.a). YK:n ilmastonmuutosta koskevan puitesopimuksen tavoitteena on tasoittaa kasvihuonekaasujen lisääntyminen ilmakehässä, ja

vakiinnuttaa ne sellaiselle tasolle, ettei ihmisen toiminta ole enää vaaraksi ilmastojärjestelmälle. Samalla maiden tulisi turvata elintarvikkeiden tuotanto ja mahdollistaa talouden kestävä kehitys. Puitesopimus tunnistaa kehittyneiden maiden vastuun kasvihuonekaasujen tuotannossa ja sitouttaa ne aloittamaan toimenpiteitä edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Sopimus tuli voimaan vuonna 1994. (Ilmastonmuutosta koskeva Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimus 61/1994).

Vuonna 2005 solmittiin YK:ssa Kioton pöytäkirja, joka keskittyy myös kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen. Kioton sopimus täydentää ilmaston puitesopimusta. Se on kansainvälinen ja ensimmäinen oikeudellisesti velvoittava sitoumus. EU maat, Suomi mukaan lukien ratifioivat Kioton pöytäkirjan vuonna 2002. (Ympäristöministeriö s.a-b). Tavoitteena oli vähentää kasvihuonekaasuja noin 5% vuoden 1990 lähtötasoon verrattuna vuoden 2008-2012 välisenä aikana (United Nations Climate Change 2021).

Vastuullisuusraportoinnin kannalta ehkä tärkein YK:n sopimus tällä hetkellä on Pariisin sopimus, joka allekirjoitettiin 12.12.2015 ja astui voimaan 4.11.2016. Myös Pariisin sopimus täydentää YK: ilmastomuutosta koskevaa puitesopimusta ja keskittyy vuoden 2020 jälkeiseen aikaan. Elämme nyt siis Pariisin sopimuksen toimintakautta. Pariisin sopimuksen keskeinen tavoite on lisätä toimia ilmastomuutoksen hidastamiseksi asettamalla kunnianhimoisen tavoite ilmastolämpenemisen pysäyttämiseksi. Osapuolet sitoutuvat rajoittamaan ilmastolämpenemisen selvästi alle 2 celsiusasteen esiteolliseen aikaan verrattuna ja pyrkivän jopa alle 1,5 celsiusasteen nousuun. (United Nations Convention on Climate Change 2015, 2; Ympäristöministeriö s.a-c.)

New Yorkin huippukokouksessa 2015 solmittiin seuraaja vuoden 1992 Agendalle eli Agenda 2030. Ohjelmaan kuuluu 17 kestävän kehityksen tavoitetta *Sustainable Development Goals*, jotka tulivat siis voimaan vuonna 2016. Sopimuksen viimeisessä artiklassa 91 kaikki sopimuksen allekirjoittaneet maat sitoutuvat toteuttamaan mainitut tavoitteet vuoteen 2030 mennessä. (United Nations General Assembly 2015.) YK:n kestävän kehityksen tavoitteet luovat pohjan useille vastuullisuusraportoinnin vapaaehtoisille toimintakehyksille.

3.1.2 Taloudellisen kehityksen ja yhteistyön järjestö (OECD)

Toinen kansainvälinen vastuullisuusraportoinnin kannalta merkittävä järjestö on Taloudellisen kehityksen ja yhteistyön järjestö (*Organisation for Economic Co-operation and Development*) OECD. OECD valmisti vastuullisen liiketoiminnan toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, jotka hyväksyttiin ensimmäistä kertaa vuonna 1976. Toimintaohjeiden viimeisin päivitys tehtiin vuonna 2011. Ohjeiden kohderyhmänä ovat monikansalliset yhtiöt ja kansainväliset rahoitusalan yritykset. (Työ- ja elinkeinoministeriö s.a).

OECD:n jäsenmaana Suomi on sitoutunut edistämään vastuullista liiketoimintaa noudattamalla toimintaohjeita, vaikka niissä esiintyvät periaatteet ja normit sinänsä perustuvat vapaaehtoisuuteen. Toimeenpanon tukemisesta ja soveltamisesta huolehtivat kansalliset yhteyselimet eli National Contact Points, NCPs, jotka myös ratkaisevat välitys- ja sovittelulanteita. (Työ ja elinkeinoministeriö 2012, 2).

Muiden kuin taloudellisten tietojen raportointi (*non-financial disclosures*) ohjeet painottavat erityisesti raportointia sellaisilla yritys vastuun osa-alueilla, joilla ei ole vielä vakiintuneita raportointiperiaatteita, kuten kasvihuonekaasupäästöjen tarkkailu ja yrityksen liiketoiminnan vaikutus luonnon monimuotoisuuteen tai sen suojeluun (OECD 2011, 29). OECD:n ympäristölliset toimintaohjeet perustuvat YK:n Agenda 21, ja ottavat huomioon muun muassa ISO Standardin 14001, mikä käsittelee ympäristön hallintaa (*Environmental Management Systems*) (OECD 2011, 44).

3.1.3 Euroopan Unioni (EU)

Kolmas kansainvälinen taho, joka on vuosien varrella vaikuttanut merkittävästi yritys vastuun puitteisiin ja vastuullisuusraportoinnin säätelyyn, on EU. Vuonna 2001 Euroopan komissio julkaisi tiedonannon kestävän kehityksen strategiastaan, missä EU sitoutuu huomiomaan politiikassaan ja päätöksenteossään sosiaaliset ja ekologiset näkökohdat tasapuolisesti taloudellisten näkökohtien kanssa. Strategia korostaa myös muiden toimijoiden tärkeyttä kestävän kehityksen saavuttamiseksi. (Niskala ym. 2013, 46.)

Samana vuonna 2001 julkaistiin vihreä kirja yritysten sosiaalisen vastuun puitteiden edistämiseksi Euroopassa. EU:ssa vihreät kirjat (*green paper*) ovat komission valmistamia asiakirjoja, jotka pyrkivät käynnistämään keskustelua tietyistä aiheista eri sidosryhmien välillä. Osapuolia rohkaistaan osallistumaan neuvotteluihin esitetyistä ehdotuksista. (EUR-Lex s.a). Parlamentti vastasi komission vihreään kirjaan seuraavana vuonna 2002, muun muassa pyytämällä komissiolta ehdotusta siitä, miten asianmukaista direktiiviä 78/660/EEC ja 83/349/EEC tulisi muuttaa, jotta yritys vastuusta raportoitaisiin taloudellisten tietojen rinnalla, ja jotta myös sosiaalisia ja ympäristövaikutuksia koskevat raportit tarkastettaisiin vuosittain riippumattomien tarkastajien toimesta (Niskala ym. 2013, 46).

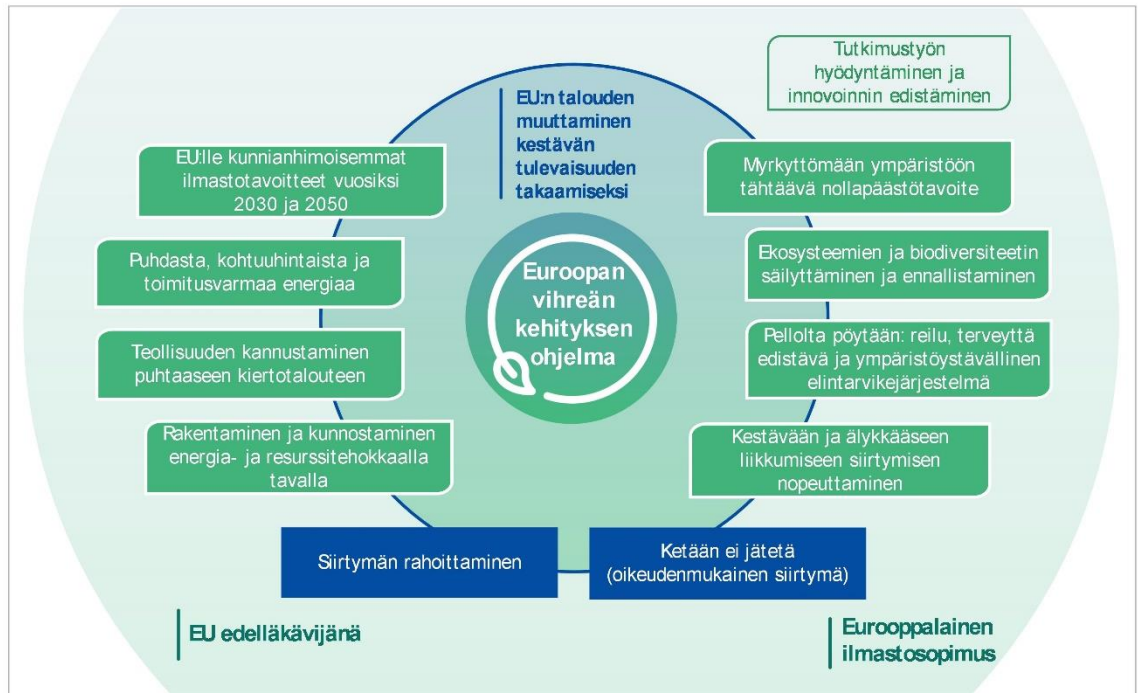
Sittemmin keskustelu on edennyt EU:ssa monella tasolla. Tämän opinnäytetyön kannalta on keskeistä mainita vuonna 2006 perustettu liittouma ”Kasvua ja työllisyyttä edistävän kumppanuuden toteuttaminen: Euroopasta esikuva yritysten yhteiskuntavastuun alalla.” Kyseessä on liittouma yritysten yhteiskuntavastuun edistämiseksi. Euroopan komissio kutsui liike-elämän edustajat, sekä pienistä, että suurista yrityksistä mukaan keskusteluun, jolla

pyrittiin muokkaaman yhdessä, voimassa olevaa normistoa niin, että se edistäisi yritysten yhteiskuntavastuuta osapuolia tyydyttävällä tavalla. Samalla se oli aloite luoda näkyvyyttä yritysvastuulle ja edistää sen laajempaa omaksumista. (Euroopan yhteisöjen komissio 2006, 6-7).

Vuonna 2014 tuli voimaan muiden kuin taloudellisten tietojen ja monimuotoisuutta koskevien tietojen raportointia koskeva direktiivi 2014/95/EU, jota myös kutsutaan myös NFR - direktiivi (*non-financial reporting directive*) tai NFI-direktiivi (*non financial information directive*), joka on oikeastaan muutos jo voimassa olevaan niin sanottuun kirjanpidodirektiiviin 2013/34/EU. Direktiivit ovat asiakirjoja, joissa säädetään EU:n jäsenmaiden yhteisistä tavoitteista. Tavoitteet ovat sitovia, mutta jäsenmaat voivat noudattaa niitä oman lainsäädäntönsä alaisesti. (Euroopan Unioni s.a.)

Euroopan komissio esitteli joulukuussa 2019 tiedonannossaan uuden kestävän kehityksen ohjelmansa: *The European Green Deal*. Vihreän kehityksen ohjelma toteuttaa YK:n Agenda 2030 tavoitteita ja EU:n poliittisia suuntaviivoja. Ohjelma kattaa laajasti yhdeksän eri politiikan aloja liittyen maanviljelyyn, puhtaan ruuan- ja energiantuotantoon, ilmaston ja luonnon monimuotoisuuden suojeluun, kestävän liikkumisen, teollisen tuotannon ja rakentamisen kehittämiseen ja luonnon pilaantumisen estämiseen. Vihreään ohjelmaan liittyy kunnianhimoinen toimintasuunnitelma, joka myös mobilisoi suuret määrät julkisia investointeja siirtymän takaamiseksi. (Euroopan komissio 2019c.) Alla oleva kuva 2 havainnollistaa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa.

Kuva 2: Euroopan vihreän kehityksen ohjelma (Euroopan komissio 2019c, 8)

Niin ikään vuonna 2019 EU antoi asetuksen kestävyteen liittyvien tietojen antamisesta rahoitus palvelusektoriolla, EU 2019/2088. Asetukset ovat sitovia asiakirjoja niin sanottuja lakeja, joita on sovellettava suoraan kaikissa jäsenmaissa ilman erillisestä kansallista lainsäädäntötarvetta (Euroopan Unioni). Asetukseen tuli muutos jo kesäkuussa 2020 yhdessä voimaan tulleen EU 2020/852 asetuksen kanssa. Taksonomia-asetuksessa pyritään luomaan raamit sille, mikä luokitellaan ympäristön kannalta kestäväksi liiketoiminnaksi.

3.2 Vastuullisuusraportointia säätelevät kansalliset lait ja ohjeet

Suomen vastuullisuusraportointia koskeva ohjeistus ja lainsäädäntö perustuvat pitkälti kansainvälisiin säädöksiin. EU:n asetukset ovat suoraan Suomessa toimeenpanevia, mutta direktiivit edellyttävät oman lainsäädännön valmistelua. Lain lisäksi kirjanpitolausunto on myös antanut ohjeita vastuullisuusraportin valmisteluun. Kirjanpitolausunkunnan roolista säädetään kirjanpitolaissa 1336/1997 8 luvussa. Lausunkunnan kannanottojen tehtävä on edistää hyvää kirjanpitolapaa. Kannanottoihin on siis suhtauduttava tarvittavalla vakavuudella.

Alla oleva taulukko 2 antaa kokonaiskuvan siitä, mitkä velvoittavat lait ja asetuksen Suomessa toimivan yleisen edun kannalta merkittävän suuren yrityksen tulee ottaa huomioon.

EU/SUOMI	Sitovat säädökset	Voimaantulo	Kuvaus
EU	DIREKTIIVI 2014/95/EU Kutsutaan: NFR-direktiivi tai NFI-direktiivi edeltäjät: -2013/34/EU -2006/43/EY	22.10.2014 Jäsenmaiden säädettävä kansallisesti viimeistään 6.12.2016 Ensimmäinen raportointi vuonna 2018, koskien vuoden 2017 tilinpäätöstietoja	Säätää muiden kuin taloudellisten tietojen ja monimuotoisuutta koskevien tietojen julkistamisvelvollisuudesta
EU	ASETUS (EU) 2020/852 Kutsutaan: Taksonomia-asetus	18.6.2020 Ensimmäinen raportointi tilivuotta 2021 koskien, koskien 2:ta ensimmäistä ympäristötavoitetta	Asetus vahvistaa arviointi kriteerit sen määrittämiseksi onko taloudellinen toiminta ympäristön kannalta kestävä
SUOMI	Kirjanpitolain (1336/1997) muutos 1304/2004	30.12.2004	Muutetaan lukua 3, joka säätää tarkemmin tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen sisällöstä
SUOMI	Laki kirjanpitolain (1336/1997) muuttamisesta 1376/2016	29.12.2016 Ensimmäinen raportointi vuonna 2018, koskien vuoden 2017 tilinpäätöstietoja. Perustuu direktiiviin 2014/95/EU.	Säätää muiden kuin taloudellisten tietojen selvityksestä. Lisätään luku 3a, joka listaa selvityksessä oltavat vähimmäistiedot.
SUOMI	Laki arvopaperimarkkinalain 7 luvun muuttamisesta (1377/2016)	29.12.2016 Ensimmäinen raportointi vuonna 2018, koskien vuoden 2017 tilinpäätöstietoja. Perustuu direktiiviin 2014/95/EU.	Lisätään liikkeellelaskijan velvollisuus muista kuin taloudellisten tietojen selvityksestä
	Lakia tulkitsevat ohjeet	Voimaantulo	kuvaus
SUOMI	KILA:n yleisohje toimintakertomuksen laatimisesta	12.9.2006	Annetaan ohjeita toimintakertomuksen laatimiseen, koskien sisältövaatimuksia, mukaan lukien ympäristölliset asiat
SUOMI	KILA:n yleisohje ympäristöasioiden kirjaamisesta, laskennasta ja esittämisestä tilinpäätöksessä Korvaa edeltäjän, joka julkaistiin 14.1.2003	24.10.2006	Opastetaan ympäristöasioiden kirjaamisessa, laskemisessa ja niiden esittämisessä osana tilinpäätöstä.
SUOMI	Kirjanpitolautakunnan lausunto nro: 1972	7.9.2017	Selvitys kirjanpitolain 1336/1997 luvun 3a soveltamisesta

Taulukko 2. Suomessa vastuullisuusraportointia koskevat lait, asetukset ja ohjeet

3.2.1 Kirjanpitolain muutokset 1304/2004, 1376/2016 ja 1377/2016

Kirjanpitolain 1336/1997 muutos 1304/2004 tuli voimaan Suomessa 30.12.2004. Vastuullisuusraportoinnin kannalta merkittävää tässä muutoksessa oli luku 3, jonka otsikko muutettiin muodosta ”Yleiset tilinpäätös periaatteet” muotoon ”Tilinpäätös ja toimintakertomus”. Luvun 1 § listaa mitä tilinpäätöksen tulee sisältää. Ympäristöasioilla ei ole vielä omaa momenttia, mutta ne mainitaan yhdessä henkilöstöasioihin liittyvien tunnuslukujen kanssa. Tässä tarkoituksessa on myös esitettävä tunnusluvut ja muut tiedot henkilöstöstä ja ympäristökijöistä sekä muista mahdollisista kirjanpitovelvollisen liiketoiminnassa merkityksellisistä seikoista” (kirjanpitolaki luku 3:1§).

Tämän lainmuutoksen myötä yritys vastuusta raportoisesta osana toimintakertomusta tuli lakisäateistä. Laissa mainitaan tunnusluvut ja muut merkitykselliset seikat, sekä niihin liittyvät tarpeellisiksi koetut selvitykset. Laki ei kuitenkaan täsmennä mitä tunnusluvut ovat ja mitkä ovat niiden laskentaperiaatteet.

Kirjanpitolain muutos 1376/2016 tuli voimaan 29.12.2016, ja se perustuu EU direktiivin 2014/95/EU neuvoston direktiivin 2013/34/EU m muutokseen. Samalla muutettiin muitakin pykäliä, mutta direktiivin vaatimalla tavalla siihen liitettiin luku 3a: ”Selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista”. Luvun 1 § säättää lukua sovellettavan yleisen edunkannalta merkittävän suurin yhteisöihin, joiden työntekijämäärä on ollut viimeisen tilikauden aikana vähintään 500 henkilöä. Yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöjä Suomen lainsäädännön puitteissa ovat kaupankäynnin kohteena olevien arvopaperien liikkeelle laskijat eli pörssi-yhtiöt, luottolaitokset ja vakuutusyhtiöt (kirjanpitolaki 30.12.1997/1336).

Lainmuutoksen (1376/2016) luvun 3a 2 §:ssä säädetään muun kuin taloudellisen tiedon raportoinnin sisällöstä, jonka tulee kattaa kirjanpitovelvollisen toimet ainakin seuraavilla yritys vastuun osa-alueilla: ympäristöasiat, sosiaaliset- ja henkilöstöasiat, ihmisoikeuksien kunnioitus ja korruption vastaiset toimet. Muuten raportin sisältö jätetään vapaamuotoiseksi. Laissa säädetään, että tiedot on annettava siinä määrin missä ne koetaan tarpeelliseksi kirjanpitovelvollisen toiminnan ymmärtämiseksi (kirjanpitolaki luku 3a: 2§).

Direktiivin 2014/95/EU noudattamiseksi myös arvopaperimarkkinalaki 14.12.2012/746 tarvitsi muutoksen. *Arvopaperimarkkinalain muutos 1377/2016* tuli voimaan 29.12.2016. Laki säättää arvopapereiden liikkeelle laskemisesta, tiedonantovelvollisuudesta arvopaperimarkkinoilla, julkisista ostotarjouksista, väärinkäytösten estämisestä ja valvonnasta ja sitä sovelletaan arvopapereiden liikkeellelaskijoihin. Arvopapereiden liikkeellelaskija on suomalainen

tai ulkomaalainen yhteisö, joka on laskenut liikkeelle arvopaperin kuten esimerkiksi osakkeen (arvopaperimarkkinalaki luku 2: 3 §). Kirjanpitolakia 1336/1997 taas sovelletaan yleisesti kirjanpitovelvollisiin.

Lain muutoksessa arvopaperimarkkinalain 7 luvun muuttamisesta (1377/2016) arvopaperimarkkinalakiin 746/2012 lisättiin nimensä mukaisesti luku 7a: ”Selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista”. Luvussa säädetään, että liikkeellelaskijan on annettava selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista kirjanpitolain muutoksen mukaan. Käytännössä arvopaperimarkkinalain muutos tarkoittaa, että osakkeen liikkeellelaskijoiden tulee tehdä vastuullisuusraportointi kirjanpitolain muutoksen mukaisesti.

3.2.2 Kirjanpitolautakunnan yleisohjeet

Kirjanpitolautakunta (jäljempänä myös KILA) antoi 12.9.2006 yleisohjeen koskien lainmukaisia toimintakertomuksen sisällön vaatimuksia. Tarkoituksena oli yhdenmukaistaa tietojen esittämistapaa ja näin parantaa raporttien vertailukelpoisuutta esimerkiksi tunnuslukujen suhteen (työ- ja elinkeinoministeriö 2006a, 4).

Ohjeen kohdassa 2.12 ”Ympäristötekijät” käsitellään kirjanpitolain lukua 3, yllä mainitun vuoden 2004 muutoksen mukaisesti. Kirjanpitolautakunta antaa suosituksen mitä ympäristötietoja toimintakertomukseen tulisi ottaa mukaan ja antaa esimerkkejä niiden esittämisestä. Kirjanpitolautakunta ehdottaa myös mitkä ympäristöasioihin liittyvät tunnusluvut voisivat olla. Alla oleva taulukko 3 havainnollistaa kirjanpitolautakunnan suositusta esitettävistä ympäristöasioiden tunnusluvuista ja niiden selvityksistä.

<i>Toimintakertomuksessa soveltuvin osin esitettävät tunnusluvut ja muut tiedot ympäristöasioista</i>		
Asiakokonaisuus	Ympäristötunnusluvut	Muut tiedot ympäristöasioista
Energian kulutus	1) Energian kokonaiskulutus	– Sanallinen kuvaus energian käytön ja kustannusten merkityksestä kirjanpitovelvollisen liiketoiminnan kehitykseen – Energiatehokkuuden parantamiseen ja uusiutuvien energialähteiden käytön edistämiseen liittyvien toimenpiteiden kuvaus
Materiaalien kulutus	2) Ympäristövaikutusten kannalta merkittävien materiaalien kulutus	– Sanallinen kuvaus materiaalien käytön ja kustannusten merkityksestä kirjanpitovelvollisen liiketoiminnan kehitykseen – Materiaalitehokkuuden parantamiseen, haitallisten aineiden käytön vähentämiseen, raaka-aineiden alkuperän jäljitettävyyteen sekä kierrätysmateriaalien käytön edistämiseen liittyvien toimenpiteiden kuvaus
Veden kulutus	3) Veden kokonaiskulutus	– Sanallinen kuvaus veden käytön ja kustannusten merkityksestä kirjanpitovelvollisen liiketoiminnan kehitykseen

		– Veden käytön tehostamiseen liittyvien toimenpiteiden kuvaus
Päästöt ilmaan	4) Hiilidioksidipäästöt (CO ₂) 5) Otsonikerrosta heikentävien aineiden päästöt 6) Muut merkittävät päästöt ilmaan (esim. VOC, Nox, SO ₂ , hiukkaset, pöly)	– Sanallinen kuvaus päästöjen merkityksestä kirjanpitovelvollisen liiketoiminnan kehitykseen (esim. päästökauppa) – Ilmansuojeluun liittyvien toimenpiteiden kuvaus
Päästöt vesistöön	7) Merkittävät päästöt vesistöön	– Sanallinen kuvaus päästöjen merkityksestä kirjanpitovelvollisen liiketoiminnan kehitykseen – Vesiensuojeluun liittyvien toimenpiteiden kuvaus
Jätteet	8) Jättemäärät	– Sanallinen kuvaus jätteiden merkityksestä kirjanpitovelvollisen liiketoiminnan kehitykseen – Jätteiden synnyn ehkäisemiseen ja hyödyntämiseen, jätteen määrän vähentämiseen ja jätehuollon tehokkuuteen liittyvien toimenpiteiden kuvaus
Ympäristömenot	9) Ympäristömenot	– Sanallinen kuvaus ympäristöasioiden taloudellisesta merkityksestä

Taulukko 3. Kirjanpitolautakunnan suositus ympäristöasioiden tunnusluvuista (työ- ja elinkeinoministeriö 2006a,32)

Kirjanpitolautakunta julkaisi myös toisen yleisohjeen vain noin kuukausi edellisen ilmestymisen jälkeen koskien pelkästään ympäristöasioiden kirjaamista, laskemista ja esittämistä tilinpäätöstiedoissa. Yleisohje, joka ilmestyi 24.10.2006 ottaa huomion kirjanpitolain, sekä Euroopan komission suosituksen vuodelta 2001. Yleisohje käsittelee yksityiskohtaisesti ympäristöraportointia käsitteiden määrittelystä lähtien, antaen ohjeita ympäristökulujen käsittelyyn kirjanpidossa.

Tämän opinnäytetyön kannalta kiinnostavaa on, että ohje näyttää valmistavan pohjaa nyt voimaan tulleelle luokittelujärjestelmälle. Ohje mainitsee, että tilinpäätöksessä ympäristökuluja ei tarvitse mainita omana kulueränään, ellei sille ole olennaista vaikutusta tilinpäätökseen (työ- ja elinkeinoministeriö 2006b, 18), mutta sisäisessä laskennassa tieto olisi siis jo ohjeen mukaan olemassa.

3.2.3 Kirjanpitolautakunnan kannanotto nro: 1972

Kirjanpitolain muutos 1367/2016 astui voimaan 29.12.2016 lisäten lakiin luvun 3a koskien muiden kuin taloudellisten tietojen selvitystä. Sen seurauksena kirjanpitolautakunta antoi oman suosituksensa vastuullisuusraportoinnista 7.9.2017 eli noin puoli vuotta kirjanpitolain muutoksen voimaantulon jälkeen. Työ- ja elinkeinoministeriö oli pyytänyt lautakuntaa selvittämään säännöksiä kirjanpitolain luvun 3a soveltamisesta (työ- ja elinkeinoministeriö 2017, 1.1).

Kirjanpitolautakunnan kannanotto selventää esimerkiksi lain piiriin kuuluvien yritysten tunnistamista kaksivaiheisena prosessina: Yleisen edun kannalta merkittävä suuryritys, jonka työntekijöiden määrä on yli 500 (työ- ja elinkeinoministeriö 2017, 2.1). Kannanotto selventää myös tilintarkastajan tarkastusvelvollisuudesta muiden kuin taloudellisen tiedon raporttia kohtaan riippuen sen julkaisutavasta ja ajankohdasta (työ- ja elinkeinoministeriö 2017, 6.1). Kirjanpitolain muutoksen 1376/2016 3a luvun 5 §:ssä säädetään, että vastuullisuusraportti voidaan julkaista yhdessä vuosiraportin kanssa, samaan aikaan vuosiraportin kanssa mutta erillisenä dokumenttina tai erikseen enintään kuusi kuukautta tilinpäätöspäivän jälkeen.

KILA:n kannanoton mukaan, jos vastuullisuusraportti esitetään osana tilinpäätöksen toimintakertomusta, se tulee tilintarkastajien tarkastusvelvollisuuden piiriin tilintarkastuslain 18.9.2015/1141, 3. luvun, 5 §:n 3 momentin mukaisesti. Tilintarkastajan on siis tilintarkastuskertomuksessaan annettava lausunto siitä, onko tilivelvollisen toimintakertomus laadittu lakisääteisiä ohjeita noudattaen, muiden kuin taloudellisten tietojen raportointi mukaan lukien. Tilintarkastajan ei kuitenkaan tarvitse erikseen viitata vastuullisuusraporttiin tai tarkistaa sen sisältöä.

Jos muiden kuin taloudellisten tietojen raportti sen sijaan annetaan yhdenaikaisesti toimintakertomuksen kanssa, mutta erillisenä raporttina ei tilintarkastajan tule antaa lausuntoa raportin laatimisesta, vaan ainoastaan kertoa tilintarkastuskertomuksessaan, jos vastuullisuusraportin tiedot ovat eriävät toimintakertomuksessa annetuista tiedoista (työ- ja elinkeinoministeriö 2017, luku 6.2.2).

Kolmas vaihtoehto vastuullisuusraportin julkaisemiselle on enintään kuuden kuukauden kulluttua tilinpäätöspäivästä (kirjanpitolain muutos 1376/2016). Tällöin KILA:n mukaan lausunnon antaminen vastuullisuusraportin laadinnan säännönmukaisuudesta ei enää kuulu lakisääteiseen tilintarkastukseen. Lausunnon antamisesta voidaan kuitenkin sopia, jos kirjanpitovelvollinen pitää sitä perusteltuna. (työ- ja elinkeinoministeriö 2017. luvut 6.3.4, 6.3.5.)

3.3 Vapaaehtoiset raportointimallit

Voimassa oleva lainsäädäntö ei ole tähän mennessä antanut tarkkoja ohjeita vastuullisuusraportoinnin mallista tai toimintakehyksestä. Useat kansainväliset ja eurooppalaiset järjestöt ovat kehittäneet omat raportointimallinsa, joita yritykset voivat halutessaan käyttää. NFI-direktiivissä säädetään, että raportointivelvollisen tulee nimetä käyttämänsä toimintakehys (artikla 19a:1), jos se on päätyntä käyttämään voimassa olevaa mallia. Vapaaehtoisista raportointimalleista ehkä kuuluisin ja käytetyin malli on YK:n Global Compact Global Reporting Initiative.

UN Global Compact on YK:n yritysvastuu aloite, joka käynnistettiin vuonna 2000, edistämään yritysten ja yhteisöjen sosiaalista, ekologista ja taloudellista vastuuta. Global compact perustuu 10:neen yritys vastuun periaatteeseen. Aloitteen allekirjoittaneet yritykset sitoutuvat raportoimaan periaatteiden noudattamisen etenemisestä niin sanotun Communication on Progression (COP) -raportin kautta. Global Compact-alueellinen verkosto, perustettiin Suomessa 2018 ja se aloitti toimintansa Suomessa virallisesti vuoden 2020 alussa. Verkon tavoitteena on tukea yrityksiä ja levittää tietoa hyvistä toiminta tavoista. (Koipijärvi 2020, 57-58)

Muita yleisesti käytettyjä raportointimalleja ovat ISO standardit 26000 ”*Guidance on social responsibility*”, ISO 14001 ”*Environmental Management*” ympäristöasioiden hallintaa käsittelevä standardi. Maaliskuussa 2021 myös kansainvälisiä kirjanpito standardeja ylläpitävä järjestö IFRS (*International Financial Reporting Standards Foundation*) ilmoitti perustaneensa työryhmän nopeuttamaan maailmanlaajuisten vastuullisuusraportointistandardien valmistelua, jotka keskittyvät yritysten lisäarvoon.

Lisäksi Euroopan komissio on julkaissut 5.7.2017 ohjeistuksen muiden kuin taloudellisten tietojen raportointiin. Ohjeet eivät ole sitovia, vaan niiden noudattaminen on vapaaehtoista. (Euroopan komissio 2017, 3-4). Komissio julkaisi päivitettyt ohjeet 20.6.2019. Käytännössä edelliset ohjeet päivitettiin toteuttamaan paremmin EU kiristyneitä tavoitteita hiilineutraaliuden suhteen, joista säädettiin EU:n ilmastostrategiassa vuodelle 2030 ja 2050.

3.4 Kestävän kehityksen luokittelujärjestelmä

Vastuullisuusraportoinnin maisemaan on tulossa muutos johtuen voimaan astuneesta EU:n kestävän kehityksen taksonomiasta, eli luokittelujärjestelmästä, joka on osa EU:n asetusta 2020/852. Taksonomia tuo mukanaan standardisointia vastuullisuusraportointiin ja säätelee aikaisempaa tarkemmin, miten vastuullisuusraportti tulee esittää. Taksonomia on siis kansainvälisen teknisen asiantuntijaryhmän tekemä kestävien taloudellisten toimintojen luokittelujärjestelmä (Niskala 23.11.2020). Tällä hetkellä voimassa olevan raportointivelvollisuuden ja asiakohdaisen sisällön säätelyn rinnalle astuu muita sitovia ohjeita, joiden tarkoituksena on tuoda raportointiin läpinäkyvyyttä ja vertailukelpoisuutta.

Edellä mainituista Euroopan komission ohjeista ainakin vuonna 2017 julkaistu tiedonanto on jo valmistanut yrityksiä tähän suuntaan. Taksonomia tulee voimaan porrastetusti ja aikaisimmillaan se vaikuttaa jo vuoden 2022 alussa julkaistuihin raporteihin, jotka käsittelevät tilivuotta 2021. Tässä luvussa selvitän miten taksonomia tuli voimaan, keitä se koskee ja mitä se käytännössä tarkoittaa.

3.4.1 Taksonomian alku: Euroopan komission kestävän kasvun rahoitusta koskeva toimintasuunnitelma

EU taksonomian tarina alkaa maaliskuussa 2018, kun Euroopan komissio julkaisi tiedonannon koskien kestävän kasvun rahoitusta koskevasta toimintasuunnitelmasta. Toimintasuunnitelma perustuu korkean tason asiantuntijaryhmän loppuraporttiin, joka julkistettiin 31.1.2018. Kyseinen ryhmä sai tehtäväkseen vuoden 2016 lopulla esittää näkemyksen minikäläinen EU:n kestävän rahoituksen strategian tulisi olla. Asiantuntijaryhmä löysi kaksi kiireellistä ja välttämätöntä periaatetta, joihin strategian tulisi pohjautua: vahvistaa rahoituksen osuutta kestävän kasvun edistämiseksi, ja lujittaa rahoitusvakautta sisällyttämällä investointipäätösten tekoon ympäristöön, yhteiskuntaan, ja hyvään hallintotapaan vaikuttavat tekijät niin sanotut ESG-kriteerit. (Euroopan komissio 2018, 1-2 .)

Kestävän kasvun rahoitusta koskevassa toimintasuunnitelmassa mainitaan usean kertaan eurooppalaisen luokitusjärjestelmän luomisen tärkeys ja kiireellisyys. Taksonomian luominen nähdään koko toimintasuunnitelman tärkeimpänä ja kiireellisimpänä tehtävänä. Jotta pääomaa voidaan ohjata kestäväan liiketoimintaan, on ensin ymmärrettävä mitä kestävyys on ja sen jälkeen luoda EU alueelle yhtenäinen luokitusjärjestelmä selkeyttämään kestävyden kriteeriä. (Euroopan komissio 2018.)

Kestävän kasvun rahoitusta koskevalla toimintasuunnitelmalla on kolme päätavoitetta (Euroopan komissio 2018):

1. Suunnata pääomaa kestäviin investointeihin kestävän kasvun saavuttamiseksi.
2. Hallita ilmastonmuutoksesta, ympäristön pilaantumisesta ja yhteiskunnallisista ongelmista johtuvia rahoitusriskejä.
3. Edistää avoimuutta ja pitkäjänteisyyttä taloudellisessa ja rahoitustoiminnassa.

3.4.2 Tekninen Asiantuntija ryhmä (TEG)

Toimintasuunnitelman seurauksena komissio perusti teknisen asiantuntija ryhmän (*Technical Expert Group* jäljempänä TEG), jonka tehtävä oli luoda ehdotus EU:n luokitusjärjestelmälle kestäväälle toiminnalle, eli järjestelmä, joka määritteli, mikä taloudellinen toiminta on ympäristön kannalta kestäväällä pohjalla. Ryhmä aloitti toimintansa heinäkuussa 2018, ja sen 35 jäsentä edustivat yhteiskuntaa, korkeakouluja, liike-elämää ja rahoitusalaan sekä 17:ää eri kansalaisuutta. Varsinaisten jäsenten lisäksi ryhmään kuului myös lisäjäseniä ja tarkkailijoita kansanvälisistä instituutioista ja Euroopan instituutioista (Euroopan komissio 2018).

Teknisen asiantuntijaryhmän toimeksiantoon kuului neljä pääasiallista tehtävää: 1) Kehittää ympäristön kannalta kestävän liiketoiminnan seurantakriteerien määrittely EU taksonomian

puitteissa; 2) Kehittää EU:n vihreiden joukkokirjavelkojen standardi (*EU Green Bond Standard*); 3) Kehittää ”vähähiilisten” indeksien luokka, sijoitusalan ammattilaisten käyttöön vertailukohteeksi vähähiilisille sijoitusstrategioille; 4) Kehittää mittaristo parantamaan ilmastoon liittyvää tiedon raportointia (Commission Technical Expert Group on Sustainable Finance 2018, 1).

Tekninen asiantuntijaryhmän lopullinen raportti kestävän rahoituksen taksonomiasta julkaistiin maaliskuussa 2020. Taksonomialle pyydettiin palautetta kahteen otteeseen, ensimmäisellä kerralla julkisesti joulukuussa 2018, jolloin kuka tahansa yksityinen kansalainen tai yrityksen edustaja pystyi lähettämään palautetta ehdotettuun luokittelujärjestelmään. Toisella kerralla kesäkuussa 2019 parannelulle luokittelujärjestelmäehdotukselle pyydettiin palautetta laajalti eri sidosryhmiltä. (EU Technical Expert Group on Sustainable Finance 2020a, 10-11). Palautetta tuli runsaasti mikä toivottavasti on vaikuttanut niin, että luokittelujärjestelmästä on pystytty tekemään toimiva ja tarkoituksensa mukainen.

Teknisen asiantuntija ryhmän toimeksiantoa pidennettiin vielä syyskuuhun 2020, minkä jälkeen sen tehtävät siirtyvät pysyväälle kestävän rahoituksen asiantuntija ryhmälle (EU Technical Expert Group on Sustainable Finance 2020a, 12). Pysyvän asiantuntijaryhmän (*Platform on Sustainable Finance*) päätehtävä on neuvoa komissiota kestävän rahoituksen asioissa, ja kehittää edelleen kestävän rahoituksen taksonomiaa, ja vastata sen toimeenpanosta (European Commission s.a.).

3.4.3 Taksonomia asetuksen tärkeimmät kohdat

Taksonomia-asetuksen tarkoitus on vahvistaa kriteerit sille, mitä taloudellista toimintaa voidaan pitää ympäristön kannalta kestäväenä ja mikä on sijoituksen ympäristökestävyyden aste. Asetus astui voimaan 18.6.2020. Artiklan 4 pykälässä Euroopan komissio veloitetaan antamaan delegoitu säädös 1. päivä kesäkuuta 2021 mennessä, jonka tulee täsmentää kyseistä asetusta annettujen tietojen sisällön ja esitystavan suhteen.

Asetuksen tärkein sisältö on sen 9 artiklassa, joka listaa kuusi ympäristön suojelun tavoitetta:

1. ilmastonmuutoksen hillintä,
2. ilmastonmuutokseen sopeutuminen,
3. vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä käyttö ja suojelu,
4. siirtyminen kiertotalouteen,
5. ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen sekä biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelu ja ennallistaminen”

Kukin ympäristötavoite määritellään tarkemmin seuraavissa artikloissa 10-16.

3 artikla säättää kriteerit ympäristön kannalta kestäväälle taloudelliselle toiminnalle, joka muodostuu ympäristötavoitteiden ympärille niiden yhteisenä tuloksena seuraavasti:

- a) kyseisen taloudellisen toiminnan tulee edistää merkittävästi vähintään yhtä asetuksessa mainittua ympäristötavoitetta
- b) kyseinen taloudellisen toiminta ei saa merkittävästi haitata mitään ympäristötavoitetta (merkittävä haitta selitetään artiklassa 17)
- c) taloudellisen toiminnan tulee toteuttaa vähimmäistason suojatoimet artiklan 18 mukaisesti (vastuullinen liiketoiminta, ihmis- ja työläisten oikeudet)
- d) taloudellisen toiminnan tulee täyttää tekniset arviointikriteerit asetuksen mukaisesti

Edellä olevassa b-kohdassa viitataan taksonomian *do no significant harm* (jäljempänä DNSH) – kriteereihin, eli *ei merkittävää haittaa* -kriteereihin, jotka kattavat kaikki asetukseen 2020/852 kuuluvat ympäristötavoitteet. Edellä olevan c-kohdan vähimmäistason suojatoimilla viitataan vastuulliseen liiketoimintaan yleisesti, ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja työläisten oikeuksiin. Viitekehyksenä käytetään OECD jo aikaisemmin mainittua ohjeistusta monikansallisille yrityksille sekä YK:n julistusta *Guiding Principles on Business and Human Rights*. Edellä olevan d-kohdan teknisillä arviointikriteereillä taas viitataan vielä julkaisemattomien delegeoituihin säädöksiin jokaista ympäristötavoitetta kohden, jotka komission tulee toimittaa saataville 1. kesäkuuta 2021 mennessä (taksonomia-asetus, artikla 8:4).

Taksonomia asetuksessa 8 artikla säättää *raportointivelvollisuudesta* eli minkä yritysten tulee ottaa huomioon taksonomia vastuullisuusraportoinnissaan. Käytännössä kyseessä on sama velvollisuus kuin muussa vastuullisuusraportoinnissa NFI-direktiivin mukaisesti eli velvoite koskee yleisen edun kannalta merkittäviä suuryrityksiä, joiden henkilöstön määrä on ollut yli 500 henkilöä edellisen tilikauden aikana. Samalla tulee ottaa huomioon yrityksen toimiala, sillä ensimmäiset taksonomian ESG-kriteerit on kehitetty kahdeksalle NACE-koodiston mukaiselle makrosektorille. NACE koodistolla tarkoitetaan Euroopan Unionissa käytettyä toimialaluokitusta. Suomessa käytetty TOL2008 perustuu NACE luokitukseen 1-4 tasolla, mutta sen viides taso on kansallinen (Tulli, 2021). TEG valitsi mukaan tulleet toimialat niiden kasvihuonekaasupäästöjen suuruuden mukaisesti eli aloittaen siitä lähtökohdasta mistä lyhyellä aikavälillä tulee olemaan suurin vaikutus ja eniten hyötyä.

Taksonomian lisäys raportointiin tarkoittaa selvitystä siitä, missä määrin liikevaihdon, sijoitusten tai kulujen voidaan katsoa olevan ympäristön kannalta kestäväällä pohjalla. Yritysten kohdalla tämä tarkoittaa erityisesti tiedon avaamista seuraavalla tavalla:

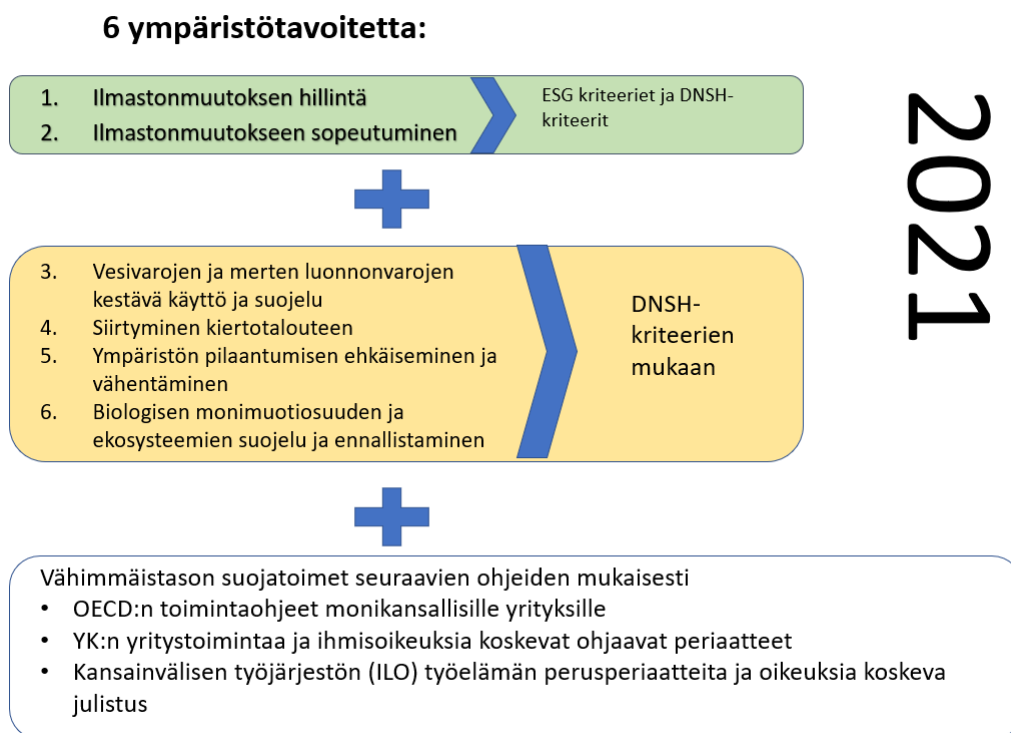
- a) Ympäristön kannalta kestävään liiketoimintaan perustuvan liikevaihdon osuus kokonaisliikevaihdosta.
- b) Ympäristön kannalta kestäviin taloudellisiin toimintoihin perustuviin omaisuuseriin ja prosesseihin liittyvän pääoma- ja toimintamenojen osuus kokonaismenoista.

Asetuksen *sovellus astuu voimaan porrastetusti* eli 9 artiklan kaksi ensimmäistä ympäristötavoitetta (ilmaston muutoksen hillintä ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen), tulee liittää

vastuullisuus raportointiin tammikuusta 2022 lähtien eli koskien vuoden 2021 tapahtumia, seuraavalla tavalla:

- kuinka suuri osuus liikevaihdosta tulee toiminnasta, joka tukee ilmaston muutoksen hillintää ja edesauttaa ilmaston muutokseen sopeutumista aiheuttamatta samalla haittaa lopuille neljälle 9 artiklassa mainituille ympäristötavoitteelle
- kuinka suuri osuus pääoma- ja toimintakuluista menee sellaisiin omaisuuseriin tai toimintoihin, jotka tukevat ilmaston muutoksen hillintää ja edesauttavat ilmastonmuutokseen sopeutumista aiheuttamatta samalla haitta lopuille neljälle 9 artiklassa mainituille ympäristötavoitteelle.

Raportointi velvollisuus laajenee vuoden 2022 aikana ja taksonomian mukainen raportointia muita neljää ympäristötavoitetta kohden tulee liittää vastuullisuusraportointiin tammikuusta 2023 lähtien. Alla oleva kaavio (kuva 3) havainnollistaa taksonomian käyttöönottoa koskien tilivuotta 2021.

Kuva 3. Luokittelujärjestelmään käyttöönotto vuonna 2021

3.4.4 Ympäristötavoite 1: Ilmastonmuutoksen hillintä

Ilmastonmuutoksen hillintä on taksonomia-asetuksen ensimmäinen ympäristötavoite ja sen toteuttamista varten TEG valitsi 8 päätoimialaa NACE koodiston mukaan, jotka yhdessä tuottavat 93,5% Euroopan kasvihuonekaasujen päästöistä Eurostatin 2018 tilastojen mukaan. Näiden toimialojen päästöjen vähentäminen on kriittisessä asemassa EU vuoden 2030 ja 2050 ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi. (EU Technical Expert Group on Sustainable Finance 2020b, 11.)

Liitteessä 1 on lista toimialoista ja niiden kasvihuonekaasujen päästöistä. Värillä merkityt toimialat on otettu huomioon osittain tai kokonaisuudessaan arviointikriteereissä. Päätoimialat on jaettu alatoimialoihin ja niistä on otettu mukaan tärkeimmät päästöjen suuruuden mukaisesti. (EU Technical Expert Group on Sustainable Finance 2020b,12.)

3.4.5 Ympäristötavoite 2: Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen on taksonomia-asetuksen toinen ympäristötavoite. Luokitusjärjestelmää varten TEG valitsi 68 alatoimialaa, perustuen niiden mahdollisuuteen vaikuttaa merkittävästi ilmastonmuutokseen sopeutumiseen. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen poikkeaa ilmastonmuutoksen hillitsemisen tavoitteesta, periaatteellisesti sillä, kun ensimmäinen mittaa päästöjä, toisessa on kyse mekaanisista varotoimista, joka liittyvät läheisesti maantieteelliseen paikkaan ja ympäristöön. Tästä seurauksen ilmastonmuutokseen sopeutumista arvioidaan kvalitatiivisten eikä kvantitatiivisten arviointikriteerien avulla. (EU Technical Expert Group on Sustainable Finance 2020b, 18).

Alla olevassa kuvakaappauksessa (kuva 4) on esimerkki TEG:n identifioimista ilmastollisista riskeistä, joihin ilmastonmuutoksen sopeutumiseen merkittävästi edistävien toimintojen tulisi varautua.

	Temperature-related	Wind-related	Water-related	Solid mass-related
Chronic	Changing temperature (air, freshwater, marine water)	Changing wind patterns	Changing precipitation patterns and types (rain, hail, snow/ice)	Coastal erosion
	Heat stress		Precipitation and/or hydrological variability	Soil degradation
	Temperature variability		Ocean acidification	Soil erosion
	Permafrost thawing		Saline intrusion	Solifluction
			Sea level rise	
			Water stress	
Acute	Heat wave	Cyclone, hurricane, typhoon	Drought	Avalanche
	Cold wave/frost	Storm (including blizzards, dust and sandstorms)	Heavy precipitation (rain, hail, snow/ice)	Landslide
	Wildfire	Tornado	Flood (coastal, fluvial, pluvial, ground water)	Subsidence
			Glacial lake outburst	

Kuva 4. Ilmastonmuutoksesta johtuvien riskien luokittelu (EU Technical Expert Group on Sustainable Finance 2020b, 28)

Ilmastonmuutoksen sopeutumiseen arviointikriteereitä ohjaavat kolme pääperiaatetta. Ensimmäiseksi toiminnon tulee selkeästi osallistua ilmastonmuutokseen liittyvien riskien hallintaa vähentäen niihin liittyviä fyysisiä ja materiaalisia vahinkoja. Toisaalta samalla toiminnolla ei saa olla päinvastaista vaikutusta muhin taloudellisiin toimintoihin tai ihmisten toimintaan yhteiskunnassa ja sen tulisi olla osa yleisen valmiustason parantamista alueella. Viimeiseksi taloudellisen toiminnon sopeutumisen tulokset tulisivat olla selkeästi mitattavissa asianmukaisiin indikaattoreita käyttäen tietyllä aikavälillä; 5-10 vuotta. (EU Technical Expert Group on Sustainable Finance, 2020b, 24-25.)

4 Tutkimuksen toteutus

Tämän opinnäytetyön tutkimuksen aiheena oli selvittää, miten vastuullisuusraportointi tulee tulevaisuudessa valmistaa EU-taksonomian mukaisesti. Taksonomia-asetus tuli voimaan 18.6.2020 ja sitä noudattavat vastuullisuusraportit ilmestyvät ensimmäistä kertaa keväällä 2022. Taksonomian odotetaan yhdistävän vastuullisuusraportoinnin kirjoa, tekevän ane- tuista tiedoista vertailukelpoisia ja vähentävän viherpesun mahdollisuutta.

Taksonomian valmistelussa on käytetty paljon alan asiantuntijoita, sekä teoreetikkoja kuin myös liike-elämän edustajia. Vaikka valmistelu olisi perinpohjaista todellisuus poikkeaa mil- tei aina teoriasta, eikä taksonomian noudattaminen tule olemaan yksinkertaista. Tutkimuk- sella ei ole toimeksiantajaa. Aiheen ajankohtaisuudesta johtuen sen oletetaan kuitenkin ole- van hyödyllinen raportointivelvollisille ja sijoittajille.

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuk- sessa tarkastellaan merkitysten maailmaa, jotka ilmenevät suhteina ja niiden välisinä mer- kityskokonaisuuksina (Vilkkä 2021, 5.1.). Tässä tutkimuksessa suhteiden merkitys on, sekä raportointivelvollisten suhde taksonomia-asetukseen ja taksonomian merkitys liike-elä- mään. Tutkimusmenetelmä kirjallisuudessa viitataan toisinaan laadulliseen tutkimukseen sosiaalitutkimuksena, niin sanotun luonnontieteellisen tutkimuksen vastakohtana. Alasuutari tiivistää tämän vastakkainasettelun kahteen tutkimuksen tekemistä kuvaavaan ideaali- malliin ”Yhtäältä luonnontieteen koeasetelma, toisaalta arvoituksen ratkaiseminen” (2011, 30). Eroavaisuuksia löytyy myös otannassa: Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tilastollinen to- dennäköisyys ja siihen tarvittava tutkimusyksiköiden suuri joukko ei ole tarpeellinen tai edes mahdollinen (Alasuutari 2011, 30).

4.1 Tutkimusmenetelmät

Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa voidaan käyttää erilaisia lähestymistapoja. Tässä opinnäytetyössä tehty tutkimus perustuu aineistotutkimukseen ja raportointivelvollis- ten tutkimushaastatteluihin, joita voidaan kutsua asiantuntijahaastatteluiksi. Asiantuntija- haastattelut eivät sinänsä ei ole oma haastattelunsa laji, mutta jossa haastateltavat ovat esimerkiksi yritysten edustajia, joilla on ammattinsa puolesta yksityiskohtaista sekä mene- telmällistä että tulkinnallista tietoa tutkimuksen aiheesta (Hyvärinen ym. 2017, luku 9). Tämä pitää paikkansa myös tämän opinnäytetyön tutkimuksessa.

Suurin osa tutkimuksesta muodostui itse taksonomian tulkitsemisesta, joka tehtiin aineisto- tutkimuksena. Tutkimuksen pääpaino oli siis aineistolähtöinen (Saaranen-Kauppinen &

Puusniekka 2006, luku 2.3.2). Toinen osa tutkimuksesta liittyi raportointivelvollisten tämänhetkisen valmiuden ja suhtautumisen tutkimiseen. Samalla haluttiin kartoittaa, miten asetus on vastaanotettu liike-elämässä, ja tuleeko sillä olemaan vaikutusta taloudelliseen liiketoimintaan. Vaikka raportointi onkin ollut vapaamuotoista tähän mennessä, se on mahdollistanut erilaisten kehysten ja ohjeiden moninaisuuden ja saralla on ollut havaittavissa jo raportointi väsymystä.

Tutkimus raportointivelvollisten asemasta suoritettiin puhelinhaastatteluina, teema- ja puolistrukturoituna haastatteluna. Teemahaastattelulla tarkoitetaan, että haastattelukysymyksiä ei lyödä lukkoon, sen sijaan määritellään keskeiset teemat (Hyvärinen, M., Aho, A. L., Nikander, P. & Ruusuvoori, J. 2017, luku.1). Puolistrukturoidulla haastattelulla tarkoitetaan, että kysymykset laaditaan etukäteen ja esitetään suurin piirtein samassa muodossa haastateltaville, mutta vastaustapa on vapaa (Hyvärinen, Suoninen & Vuori 2021, luku:Haastattelu). Tässä tutkimuksessa haastattelu oli sekä puolistrukturoitu, että teemahaastattelu siinä mielessä, että haastattelu tapahtui ennalta valmisteltujen kysymysten pohjalta, mutta antoi myös mahdollisuuden haastateltaville tuoda esille omia näkemyksiään aiheen pohjalta esitetyistä kysymyksistä poiketen. Vilkan mukaan toisinaan teemahaastattelu ja puolistrukturoitu haastattelu ymmärretään myös synonyymeinä (2021, luku 5.2). Tutkimuksessa oli tärkeää mahdollistaa avoin vuorovaikutus teeman puitteissa, jotta välttyttäisiin tutkijan mahdollisesti tiedostamattomien ennakoasenteiden välittymisestä kysymysten valinnan perusteella.

Haasteltavia lähestyttiin puhelimitse ja heille esitettiin samat kysymykset suullisessa muodossa. Haastattelun aikana saattoi ilmetä jatkokysymyksiä ja lopuksi haastateltaville annettiin mahdollisuus lisätä mitä tahansa aiheeseen liittyvää asiaa, jonka he kokivat merkitykselliseksi mainita. Haastattelu kysymykset löytyvät liitteestä 4. Haastattelut olivat anonyymejä ja niistä kirjattiin vain yrityksen toimiala sekä haastateltava työnkuva ja vastuullisuusraportointiin liittyvät tehtävät.

4.2 Aineistot

Pääkysymyksen selvittämisen aineistoon kuuluivat pääosin taksonomia-asetus ja TEG-ryhmän loppuraportti liitteineen. Aineiston analyysi vaati tiedon ja lakitekstien tulkitsemista ja vertaamista sekä useiden asetusten, direktiivien, tiedonantojen ja teknisten liitteiden ristiin vertaamista kokonaiskuvan muodostamiseksi. Teknisellä asiantuntija ryhmällä on olemassa visio taksonomian toteuttamisesta, mutta sen toimeenpanon riippuvuudet ja tulkinta eivät ole yksiselitteisiä.

Alakysymysten selvittämiseksi käytettiin tutkimushaastatteluista saatua aineistoa. Tällä hetkellä Helsingin pörssissä on 140 listattua yritystä (Nasdaq Nordic s.a). Taksonomian piiriin kuuluvia raportointivelvollisia tämän opinnäytetyön rajausten mukaan on noin 60-70. Arvio perustuu toimiala kohtaiseen hakuun Helsingin pörssissä, joka vastasi löyhästi taksonomian mukaisia TOL2008 luokittelua. Haun tulokseksi tuli 83 yritystä, joista 40 on listattu small cap markkinoille. Näistä noin puolessa arvioitiin olevan vähemmän kuin 500 työntekijää, ja jäävän siten taksonomia-asetuksen ulkopuolelle. Tutkimuksen perusjoukoksi muodostui siis 60-70 yritystä.

Tutkimushaastattelua varten lähestyttiin viiden eri sektorin edustajaa, jotta tutkimustuloksiin saataisiin näkökulmaa. Kyseessä oli siis *harkinnanvarainen näyte* perusjoukosta. Ennen aineiston keräämistä määriteltiin valintakriteerit aineiston edustavuudelle sen tarkoituksen mukaisuuteen perustuen (Vilkka 2021, luku 5.5.1). Tämän opinnäytetyön kannalta valintakriteereinä toimivat taksonomiaraportointivelvoite ja toimialaluokitus. Haastatteluun suostui kaksi yritystä, joista toinen edusti perusteellisuutta ja toinen metsäteollisuutta. NACE- koodistossa nämä vastasivat A- ja C-toimialaluokkia.

Haastattelut litteroitiin analysointia varten. Litteroinnilla tarkoitetaan ääni- tai kuvataallenteiden purkamista kirjalliseksi tutkimus aineistoksi. Litteroinnin tarkkuuden tarpeellisuus määritellään tutkimuksen kohteen perusteella. (Hyvärinen ym. 2017, luku 21.) Tässä opinnäytetyössä oli kyse sisällön analyysistä. Sisällön analyysiä varten ei ole tarpeellista litteroida sanatonta kommunikaatiota kuten taukoja tai huokauksia. Oleellista on mitä haastateltavat ilmiöstä kertoivat. Litterointi voidaan tehdä myös osittain, jos se on tarpeen mukaista tutkimuskohteen kannalta (Hyvärinen ym. 2017 luku 21; Vilkka 2017, luku 5.1.3). Haastattelukysymykset löytyvät liitteestä 4 ja ne laadittiin luvussa 1 esitettyjen tutkimuskysymysten perusteella, pitäen mielessä miten haastateltavat saataisiin parhaiten kertomaan käsityksensä tutkittavasta ilmiöstä. Litterointi suoritettiin sanatarkasti, mutta myös osittain. Sanatonta kommunikaatiota ei litteroitu sillä se ei ollut tutkimuskysymysten kannalta oleellista. Myös muu keskustelu, joka ei ollut tutkimuskysymysten kannalta hyödyllinen jätettiin litteroimatta.

5 Tutkimustulokset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten vastuullisuusraportointi tulee tehdä taksonomia-asetuksen voimaantulon jälkeen. Aineistotutkimuksen tuloksena havaittiin, että edelliset lainsäädännölliset velvoitteet eivät ole poistuneet tai muuttuneet. Taksonomia on uusi velvoite, joka tulee ottaa huomioon muiden lisäksi.

Tämän luvun alaluvuissa esitetään tutkimuksen tulokset, jotka vastaavat ensin tutkimuksen pääongelmaan, miten raportointi tulee suorittaa taksonomian mukaisesti, ja sen jälkeen alaoongelmiin, jotka mainittiin johdannossa luvussa 1.1.

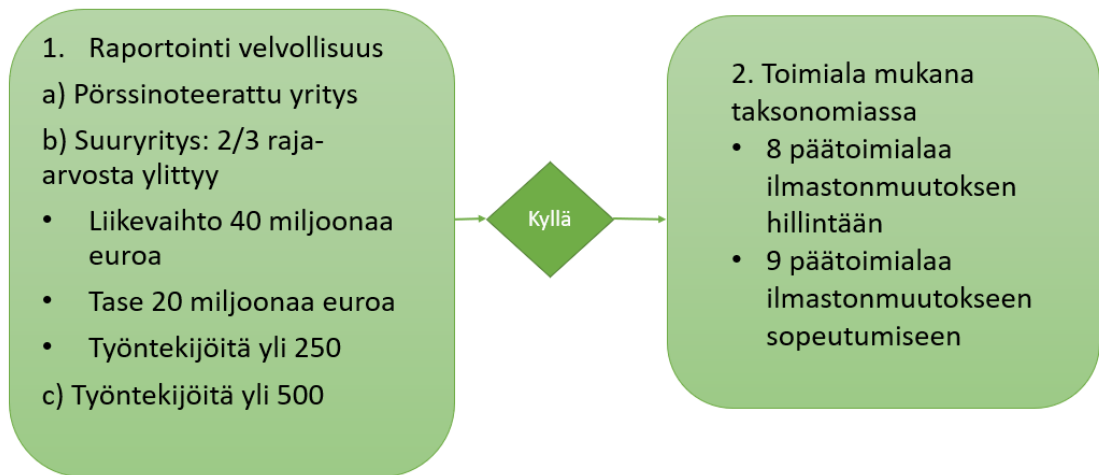
5.1 Vastuullisuusraportointi taksonomian mukaisesti

Opinnäytetyön pääongelma oli muotoiltu seuraavasti: Miten taksonomia toteutetaan vastuullisuusraportoinnissa? Tarkoituksena oli tutkia miten, vastuullisuusraportointi taksonomia-asetuksen mukaisesti tulee valmistella. Tämän osa tutkimuksesta suoritettiin aineistotutkimuksena.

Aineiston perusteella havaittiin pääkysymykseen vastauksen perustuvan eri vaiheisiin, mikä johtuu taksonomian porrastetusta voimaantulosta (taksonomia-asetus artikla 27:2). Samalla huomattiin, että velvoitteiden tarkkaa havainnollistamista ei ole mahdollista vielä tehdä sillä lähestymistapa on toistaiseksi teoreettinen ja vaatisi ennen kaikkea hyvin yksityiskohtaista tietoa yritysten toiminnasta. Seuraavissa alaluvuissa selvitetään miten taksonomiavelvoitetta voi lähestyä ja mitä sen toteuttaminen vaatii.

5.1.1 Taksonomiavelvoite-analyysi

Ensimmäinen askel yrityksen taksonomian mukaisen raportoinnin toteuttamisessa on analyysi siitä, kuuluuko yritys taksonomian piiriin. Sen määrittämiseksi on otettava huomioon kaksi seikkaa: Onko yrityksellä muiden kuin taloudellisten tietojen raportointivelvollisuus ja kuuluuko sen toimiala tällä hetkellä valmiiden arviointikriteereiden joukkoon. Ensimmäinen seikka on selkeinten esitetty kirjanpitolautakunnan lausunnossa numero 1972 kohdassa 2.1, josta kerrotaan tämän opinnäytetyön luvussa 3.2.3. Toinen seikka selviää TEG:n loppuraportin liitteestä, jossa on annettu kattava luettelo teknisistä arviointikriteereistä toimialakohtaisesti. Lista mukana olevista toimialoista NACE-koodiston mukaan löytyy tämän opinnäytetyön liitteestä 1. Alla oleva kaavio (kuva 5) havainnollistaa kaksivaiheista analyysiä.

Kuva 5: Taksonomiavelvoitteen kaksivaiheinen analyysi

Ensimmäisen taksoniariaportoinnin piiriin on valittu kahdeksan toimialaa, osittain tai kokonaisuudessaan. Valinta perustuu toimialojen hiilidioksidipäästöihin, niiden suuruuden mukaan. Nämä kahdeksan toimialaa ovat TEG mukaan yhdessä vastuussa noin 93,5 % Euroopan hiilidioksidipäästöistä, vuoden 2018 tilastojen mukaan (EU Technical Expert Group on Sustainable Finance 2020b, 11).

5.1.2 Ympäristötavoite-analyysi

Jokaista asetuksen artiklassa 9 listattua ympäristötavoitetta kohden yritysten tulee määrittellä kuinka suuri osa tietyn toiminnon liikevaihdosta, investoinneista ja kuluista voidaan ilmoittaa olevan taksonomian mukaisia. Tämä analyysi perustuu TEG:n loppuraportin liitteeseen, jossa jokaisesta päätoimialasta on johdettu tärkeimmät alatoimialat ja niihin liittyvä arviointikriteerit. Arviointikriteerit esitetään taulukkoina, jotka kattavat näin taksonomian ensimmäisenä vuonna kaksi ensimmäistä ympäristötavoitetta; merkittävä vaikutus ilmastonmuutoksen hillintään ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen, sekä DNSH-periaatteet muita neljää ympäristötavoitetta koskien.

Lopullinen raportointi tehdään yritystasolla, mutta analyysi tulee suorittaa, toimintokohtaisesti tai halutessa jopa projektiokohtaisesti (EU Technical Expert Group on Sustainable Finance 2020a, 29). Arviointikriteerit täyttävien myyntitulojen, investointien tai toimintomenojen yhteenlaskettu tulos ilmaistaan yritystasolla loppuraportissa, prosenttimääräisesti, erikseen jokaista ympäristötavoitetta kohden. Taksonomian mukaisiksi toimintoiksi hyväksytään, joko ympäristötavoitetta merkittävästi suoraan edistävät toiminnot tai sitä merkittävästi mahdollistavat toiminnot. (EU Technical Expert Group on Sustainable Finance 2020a, 14, 27; taksonomia-asetus, artikla 16.). Esimerkki mahdollistavasta toiminnosta voisi olla inves-

tointi järjestelmään, jonka avulla tuotannon energiatehokkuutta voidaan parantaa, tai tutkimuskulut, joiden avulla kehitetään teknologiaa parantamaan veden varastointia kuivuuden varalta.

Yrityksen tulee siis jäsenellä toimintonsa niin, että sen on mahdollista paikallistaa enintään NACE tai TOL2008 koodiston neljännettä tasoa vastaava toiminto. TEG on valmistanut oman taulukkonsa lähes jokaista valittua alatoimialaa kohden. Arviointikriteeri koostuu kahdesta elementistä; toisaalta periaatteista, jotka selittävät kriteerien tarkoitusta ja taustaa sekä itse kriteeriestä, niiden mittaustavasta (kvalitatiivinen tai kvantitatiivinen) ja raja-arvoista (EU Technical Expert Group on Sustainable Finance 2020b, 14). Lisäksi taulukossa selvitetään mikä on kyseisen toimialan DNSH- arviointikriteerien periaate, jota tarvitaan muiden ympäristötavoitteiden arvioinnin yhteydessä. Tutkimuksen aikana havaittiin, että arviointikriteerien mittausjärjestelmä perustuu usein alalla jo voimassa olevaan normistoon, kuten ISO standardeihin, EU direktiiveihin, tai vakiintuneisiin vertailuarvoihin.

Tämän opinnäytetyön liitteissä 2 ja 3 on esimerkki yhden toimialan kahden ensimmäisen ympäristötavoitteen arviointikriteereistä. Esimerkiksi valittiin muovituotteiden valmistaja, sillä toimialan ansaintalogiikka on mahdollista suurin piirtein ymmärtää ilman alan koulutusta. Muovituotteisiin suhtautuminen on tällä hetkellä ristiriitaista, sillä toisaalta ne ovat erittäin tarpeellisia esimerkiksi terveydenhuollon tarvikkeissa, mutta samalla ne saastuttavat ympäristöä, johtuen fossiilisista raaka-aineistaan (öljy, kaasu tai hiili) ja hajoamattomuudestaan luonnosta (Chamas ym. 2020, 1; Plastics Europe 2021). Liitteessä 2 olevista arviointikriteereistä voi päätellä mitä muovinvalmistajan tulisi tehdä, jotta sen toiminta voisi olla taksonomian mukaista. Pääperiaate on, että tuotteet eivät saisi olla kertakäyttöisiä ja niiden raaka-aineiden tulee olla joko kierrätettyjä tai peräisin uusiutuvista lähteistä.

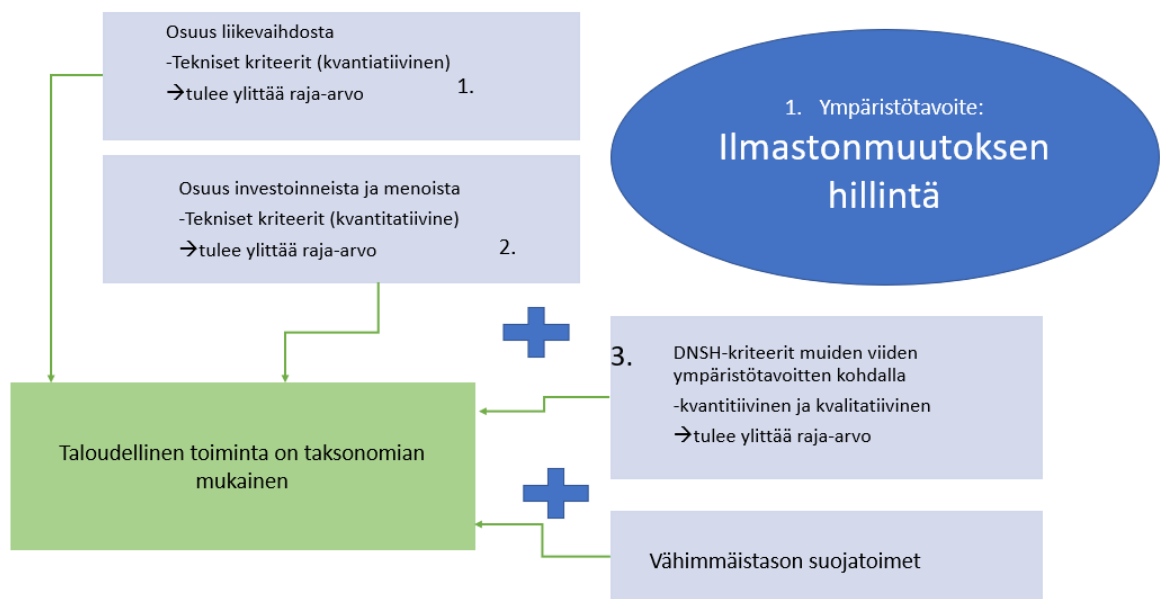
5.1.3 DNSH-analyysi ja vähimmäistason suoja-aimet

Ympäristötavoitteiden arviointikriteerien jälkeen tehtäväksi jää vielä määrittää, ettei kyseinen toiminto aiheita merkittävää haittaa muille viidelle ympäristötavoitteille (taksonomia-asetus, artikla 17). Myös nämä kriteerit mainitaan toimialataulukkoissa ja niiden analyysi on yleensä kvalitatiivinen (EU Technical Expert Group on Sustainable Finance 2020b, 32). Kriteerit viittaavat usein voimassa oleviin standardeihin tai normistoon. Raportointivelvollisen tehtävä on analysoida täyttääkö toiminto standardien vaatimukset, jotka voivat olla puhtaasti laadullisia, mutta myös antaa raja-arvoja esimerkiksi melun tuottamisesta.

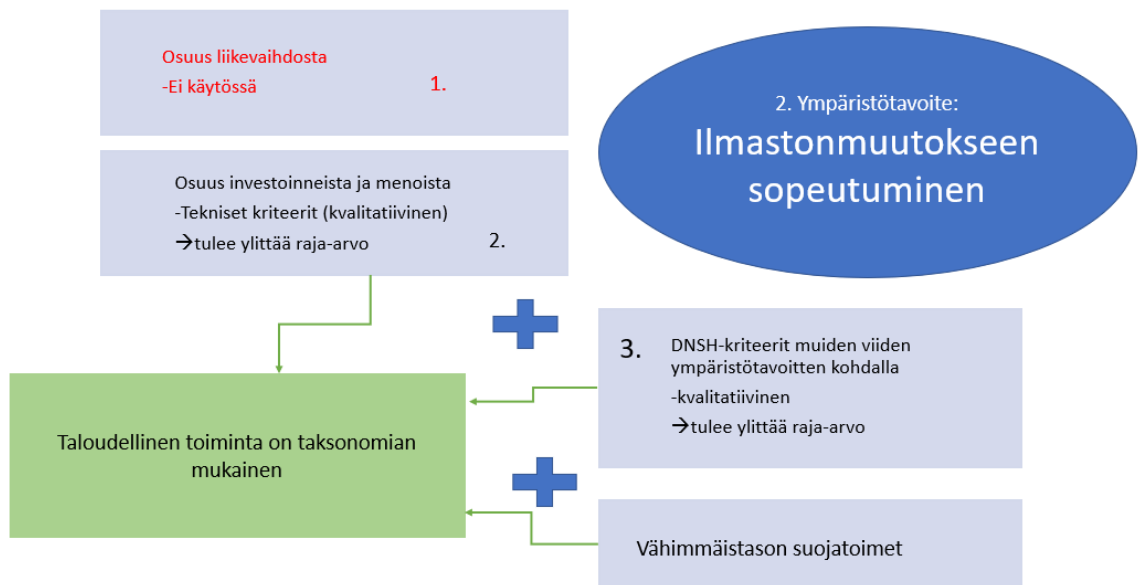
Vähimmäistason suoja-aimien kohdalla analyysi on laadullinen ja se perustuu kansainvälisten sopimusten ohjeiden mukaisuuden määrittämiseen. Jos toiminto on läpäissyt ympäristötavoitteen asettaman arviointikriteerien raja-arvon aiheuttamatta merkittävää haittaa

muille ympäristötavoitteille, sen tulee vielä täyttää kansainvälisten sopimusten ohjeidenmukaisuus. Taksonomia-asetuksen kuuluvat kansainväliset sopimukset ovat OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille ja YK:n ohjaavia periaatteet, joihin kuuluu myös Kansainvälisen työjärjestön, työelämän perusperiaatteista ja -oikeuksista antamaa julistus. Näiden kansallisten sopimusten noudattamisen tarkoituksena on pitää huolta siitä, että yritykset noudattavat yleisesti vastuullisen liiketoiminnan periaatetta, ja pitävät huolta sekä ihmisoikeuksista että työläisten oikeuksista. Yritysten tulee kuitenkin noudattaa EU:n lakia, jos se on ristiriidassa tai tiukempi verrattuna kansainvälisten sopimusten määräyksiin (taksonomia-asetus, artikla 18).

Alla olevat kaaviot havainnollistavat analyysiä, jonka perusteella toiminnon voitaisiin ilmoittaa olevan taksonomian mukainen ensimmäisen ympäristötavoitteen *Ilmastomuutoksen hillinnän* suhteen (kuva 6) ja toisen ympäristötavoitteen *Ilmastomuutokseen sopeutumisen* suhteen (kuva 7).

Kuva 6: Toiminnon taksonomian mukaisuus vaiheittain: Ilmaston muutoksen hillintä

Kuva 7. Toiminnon taksonomian mukaisuus vaiheittain: Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

5.2 Yritysten näkökulma vastuullisuusraportoinnin muutokseen

Taksonomia asetus tuli voimaan kesäkuussa 2020 koskien vuoden 2021 raportteja. Luokitteijärjestelmän arviointikriteerit julkaistiin maaliskuussa 2020 osana TEG:n loppuraporttia. Asetus asettaa komission tehtäväksi delegoitujen säännösten valmistamisen, joiden tulee täsmentää vastuullisuusraporteissa annettavien tietojen sisältöä ja esitystapaa. Komission tulee antaa delegoidut säädökset kesäkuussa 2021. (Taksonomia-asetus, artiklat 8, 23.) Silloin useimpien yritysten raportointiperiodi on jo melkein puolivälissä. Yrityksen löytävät itsensä nyt välitilasta, jossa ne ovat tietoisia muutoksen tapahtumisesta, mutta sen tarkkaa toteuttamistapaa ei vielä tiedetä.

Tämän opinnäytetyön alakysymysten selvittämiseksi haastateltiin kahta taksonomia-asetuksen piiriin kuuluvan yrityksen edustajaa. Seuraavissa kappaleissa kerrotaan haastattelujen tulokset, tiivistetysti haastattelukysymysten mukaisesti. Haastattelujen tulokset perustuvat analyysiin litteroiduista tutkimusaineistosta.

Ensimmäinen ja toinen haastattelukysymys kartoittivat *yritysten toimialaa ja haastateltavien roolia* vastuullisuusraportointiin nähden. Tarkoituksena oli varmistaa haastattelujen tarkoituksenmukaisuus, eli se, että toimialoille oli julkaistu arviointikriteerit, ja että haastateltavilla oli roolinsa puolesta yksityiskohtaista tietoa yrityksen vastuullisuusraportoinnista. Molemmat haastateltavat edustivat monialaisia yrityksiä. Päätoimialaltaan toinen niistä edusti perusteollisuutta ja toinen metsätaloutta. NACE luokituksessa nämä vastaavat luokkia A ja C,

jotka molemmat kuuluvat taksonomian ensimmäisessä versiossa mukana oleviin toimialoihin. Konzernirakenteesta johtuen, molemmat yritykset tulevat käyttämään arviointikriteerejä myös muista toimialoista. Molemmat haastateltavat henkilöt olivat esimiesasemassa ja heidän toimenkuvansa liittyi vastuullisuusraportin valmisteluun ohjaavassa ja päättävässä roolissa. Molemmat henkilöt ohjasivat useamman henkilön ryhmää, jotka työskentelevät toisessa yrityksessä yleisesti raportoinnin parissa ja toisessa yrityksessä vastuullisuustyön ja siihen liittyvän raportoinnin parissa.

Seuraavaksi haastateltavia pyydettiin *kuvailemaan heidän yrityksensä tämänhetkistä taksonomian tuntemusta*. Tämän kysymyksen avulla haluttiin ymmärtää miten hyvin yritykset ovat jo perehtyneet taksonomiaan, ottaen huomioon sen pikaisen aikataulun lainsäädännön ilmestymisestä toteutuksen ajankohtaan. Tähän kysymykseen molemmat yritykset vastasivat ensin vähättelevästi. Keskustelun edetessä kävi kuitenkin ilmi, että molemmat olivat hyvinkin tietoisia taksonomian vaiheista, kehityksestä, voimaantulosta ja periaatteista ja jopa yksityiskohdista. Toinen yrityksistä oli osallistunut TEG:n alustavan raportin kommentointiin. Vähättelyn taustalla vaikutti todennäköisesti yleinen epätietoisuus johtuen selventävien delegoitujen säädösten puuttumisesta ja arviointikriteerien tulkinnasta.

Neljännessä haastattelukysymyksessä kysyttiin, *miten yrityksen olivat valmistautumassa taksonomiaan*. Tämän ja seuraavan viidennen kysymyksen avulla haluttiin selvittää, millälaiset valmiudet yrityksillä olisi suorittaa taksonomian mukainen raportointi tällä hetkellä. Toinen yrityksistä oli perustanut työryhmän ja palkannut ulkopuolisia konsultteja auttamaan valmisteluissa. Työ oli vielä keskustelu- ja suunnitelmatasolla, eikä muihin toimiin ollut vielä ryhdytty. Toisessa yrityksessä ei valmisteluihin ollut ryhdytty ollenkaan. Syynä tähän oli haastateltavan mukaan vaatimusten sekavuus, minkä kerrottiin tekevän valmistautumisesta mahdotonta. Hänen mukaansa yrityksessä on olemassa vahvat raportointikäytännöt ja käytössä olevat resurssit, mikä mahdollistaa valmistautumisen myöhemminkin.

Viidennessä kysymyksessä haastateltavia pyydettiin *kuvailemaan taksonomiaan tarvittavan tiedon saatavuutta yrityksissä tällä hetkellä*. Molemmat yrityksen kertoivat, että tiedon saatavuus ei ole ongelma. Heidän mukaansa raportointiketjut ovat kunnossa ja yksityiskohtaista tietoa tuloista ja menoista on saatavilla kaikista yksiköistä ja kaikilta toimialoilta. Metsäteollisuusyrityksen edustaja kertoi, että Suomessa on raportoitu ympäristönsuojelumenoista ja -investoinneista jo vuosikausia, joten jäljelle jää vain analyysi taksonomian tulkinnasta; mitkä kulut ja menot voidaan katsoa taksonomian mukaisiksi. Metsäteollisuuden yrityksen edustaja kommentoi vielä, että tällä hetkellä jotkut taksonomian arviointikriteereistä tuntuvat mahdottomilta toteuttaa, esimerkiksi jos arviointikriteereiden mukaista tietoa tulee

vaatia tuotantoketjussa alhaisimpina olevilta yksittäisiltä metsänomistajilta, joilla ei ole resursseja tai osaamista tehdä vaadittuja analyyskejä. Hänen mielestään taksonomian idea on äärimmäisen hieno, mutta käytännön toteutus tulee olemaan haastavaa.

Kuudennessa kysymyksessä haastateltavia pyydettiin *kuvailemaan taksonomia-asetuksen mukanaan tuoman muutoksen mittavuutta vastuullisuusraportointiin*. Tällä kysymyksellä haluttiin kartoittaa muutoksen suuruutta yritysten näkökulmasta, tämänhetkisiin raportointitottumuksiin verrattuna. Muutoksen vaikutuksen mittavuudesta vastuullisuusraportointiin haastateltavat olivat eri mieltä. Toinen haastateltavista uskoi, että muutoksella tulee olemaan suuri vaikutus raportoinnin rytmitykseen. Hänen mielestään raportin rakentaminen tulee olemaan haasteellista, jotta se pysyy informatiivisena ja selkeänä sidosryhmille, sellaisillekin, joilla ei ole asiantuntemusta vastuullisuustyöstä ja raportointivaatimuksista. Toinen haastateltava ei uskonut, että taksonomia tuo mukanaan suurta muutosta vastuullisuusraportointiin. Hänen mukaansa kysymys on taksonomian tulkinnasta ja siitä, ettei hyviksi havaittuja raportointiperiaatteita noin vain muuteta, yhdessä yössä. Hän lisää vielä, että moni heidän konserninsa toimialoista ei kuulu tällä hetkellä taksonomiaan, joten raportointi tulee olemaan ainakin aluksi vain osittaista.

Seitsemännessä kysymyksessä haastateltavilta kysyttiin, *luulevatko he taksonomian vaikuttavan konkreettisesti yrityksen tai toimialan toimintatapaan*. Tällä kysymyksellä haluttiin ymmärtää, tuleeko taksonomialla olemaan toivottua vaikutusta pääomavirtojen uudelleen suuntautumiseen kestävämpään liiketoimintaa yritysten näkökulmasta. Taksonomian vaikutuksista toimialaan haastateltavat olivat erimieltä. Toinen haastateltavista uskoi sillä tulevan olemaan vaikutusta yrityksen toimintaan, varsinkin rahoituksen puolelta. Hän kertoi toimialan olevan murroksessa pääomasijoittajien osalta, jossa aikaisemmat sijoittajaprofiilit ovat vaihtumassa nuorempiin, monimuotoisiin pääomasijoittajiin, jotka arvostavat kestäväää liiketoimintaa. Hänen mukaansa tämä luo yritykselle painetta muuttua heidän odotustensa mukaisesti kestävämpään suuntaan. Toinen haastateltavista ei uskonut taksonomialla tulevan olemaan suurta vaikutusta yrityksen toimintaan. Hän oli skeptinen taksonomian toimeenpanon onnistumisesta ja otti esille riskin, että taksonomia voisi tukehtua omaan mahdolluuteensa. Hän kyseenalaisti taksonomian vaikutuksen yritysten kilpailukykyyn globaaleilla markkinoilla kysymällä, jos eurooppalaiset yritykset joutuvat laittamaan paljon resursseja taksonomian toteuttamiseen, vaikka vain raportointitasolla, pystyvätkö ne silti kilpailemaan kansainvälisillä markkinoilla. Hän pohti myös, onko EU:n vaikutusvalta kansainvälisillä markkinoilla riittävän suuri, että myös muut mantereet saadaan osallistumaan ympäristötalkoisiin. Hän lisää, että Suomessa on totuttu korkeatasoiseen raportointiin vapaaehtoisista lähtökohdista, mutta kaikkialla näin ei ole ja siellä taksonomia tulee varmasti tarpeeseen.

Kahdeksannessa kysymyksessä haastateltavilta kysyttiin, *miten he kuvailisivat tämänhetkisiä vastuullisuusraportointi sääteleviä laillisia vaatimuksia*. Kysymyksen tarkoituksena oli kartoittaa taksonomiaa edeltävien velvoitteiden riittävyttä ja tarkoituksen mukaisuutta yritysten näkökulmasta, sekä heidän suhtautumistaan velvoitteiden lisääntymiseen. Haastateltavien mielipiteet tämänhetkisistä lain mukaisista vaatimuksista olivat osittain yhtenevät toistensa kanssa. Toinen haastattelevista kommentoi kokonaisuuden puuttuvan sillä lain mukaiset vaatimukset vaikuttavat olevan siilomaisia. Hänen mukaansa vastuullisuustyössä kaikki asiat liittyvät toisiinsa, kuten ympäristö, eettinen liiketoiminta ja ihmisoikeudet. Hän oli myös sitä mieltä, että uudet lain muutokset liikkuvat oikeaan suuntaan ja ottavat huomioon kokonaisuuden. Hänen mielestään taksonomian tuoma muutos on tervetullut, sillä se pakottaa yrityksiä kyseenalaistamaan nykyisiä toimintatapojaan ja kehittämään niitä ympäristöystävällisempää suuntaan. Hänen mukaansa pakote on välttämätön muutoksen aikaan saamiseksi. Toinen haastateltavista oli samaa mieltä tämänhetkisten vastuullisuusraportointiin säätelevien velvoitteiden vähäisyydestä. Hänen mielestään se ei kuitenkaan ole välttämättä negatiivinen asia, sillä Suomessa yritykset ovat tehneet paljon ympäristötyötä ja raportoineet siitä vapaaehtoisesti jo kauan ennen lakien voimaan tuloa, heidän tapauksessaan yli 30 vuotta. Haastateltavan mielestä olisi tarpeellista keskustella regulaation tarpeellisuudesta Suomessa, mutta ei itse ota kantaa puoleen tai toiseen.

Yhdeksännessä kysymyksessä kysyttiin, *uskoivatko haastateltavat, että taksonomialla tulee olemaan vaikutusta vastuullisen liiketoiminnan muuttumiseksi kannattavammaksi kuin vertailukohteensa*. Taksonomian vaikutuksista kestävän liiketoiminnan kannattavuuteen haastateltavat olivat hieman erimieltä aiheesta. Toinen heistä uskoi taksonomian edesauttavan muutosta, jossa kestävästä liiketoiminnasta ja vastuullisesti tuotetuista tuotteista tulee ”uusi normaali”. Hänen mukaansa vanhat toimintatavat tulevat pitkällä aikavälillä siirtymään pois käytännöstä ja vastuullisuuden hyväksyminen uutena toimintatapana poistaa niin sanotun hyväntekeväisyyden leiman kestävästä liiketoiminnasta. Toinen haastateltavista sen sijaan uskoi vastuullisen liiketoiminnan olevan jo tällä hetkellä kannattavampaa kuin ”ei-vastuullisten” tuotteiden tuottaminen. Hänen mielestään yritykset, jotka ovat tämän ymmärtäneet ovat jo tänä päivänä menestyksekkäämpiä kuin vertailukohteensa. Hänen mielestään vastuullinen liiketoiminta on kannattavaa, ja siitä esimerkkinä voidaan antaa paperinkeräys, joka Suomessa aloitettiin jo 1943, eikä suinkaan ympäristöllisistä syistä, vaan siksi että se oli hyvää liiketoimintaa. Samalla on itsestään selvää, että esimerkiksi energia- tehokkuus vähentää valmistuskustannuksia ja lisää katetta.

Viimeinen kysymys oli avoin, jossa *haastateltaville annettiin mahdollisuus lisätä mitä tahansa muuta aiheeseen liittyvää*. Toinen haastateltavista mainitsi huomanneensa, että vastuullisuusraportointi ja erityisesti mielipiteet siitä ovat hyvin kirjavat. Hänen mukaansa salta puuttuu objektiivisen palautteen mahdollisuus, jossa joku julkinen taho voisi antaa palautetta ja ohjata raportointia parempaan suuntaan. Hän mainitsee vastuullisuusraportoinnin olevan avoin kenttä, jossa yrityksen suorittavat parhaansa mukaan, mutta tietoa sen riittävydestä tai oikeanmukaisuudesta ei ole saatavilla. Toinen haastateltavista kertoi taksonomian lähtökohdan olevan hyvin mielenkiintoinen, sillä se perustuu kysymykseen, miten tehdä liiketoiminnasta ympäristön kannalta kestävä, mutta ei välttämättä ota huomioon mikä olisi samalla yhteiskunnan kannalta parasta. Hän ottaa esimerkiksi rakentamisen ja kysymyksen, miten betonista saataisiin ympäristöystävällisempää. Hän haastaa pohtimaan, jos sen sijaan rakentamisen- ja asumisenratkaisut mietittäisiin kokonaan uusiksi. Hän nostaa myös esille seikan, että lopulta vain pieniosa toimialoista on mukana taksonomiassa suoraviivaisesti ja onko järkevää edes yrittää säännellä kaikkea liiketoimintaa.

5.3 Tulosten yhteenveto

Tutkimuksen lopuksi tutkimustuloksia tarkasteltiin laadulliselle tutkimukselle tyypillisellä analyysimenetelmällä eli sisällönanalyysinä. Sisällönanalyysissä tutkimusaineistoa tarkastellaan sisällön näkökulmasta ja siitä pyritään tekemään havaintoja annettujen ongelmien tai kysymysten ratkaisuksi. (Tuomi & Sarajärvi 2018, Luku 4.)

Tutkimuksen pääongelman tavoitteena oli selvittää, miten vastuullisuusraportointi tulee suorittaa taksonomian mukaisesti. Yksiselitteinen tutkimustulos pääongelmaan on, että vastuullisuusraporttiin tulee liittää tieto siitä kuinka suuri osuus yrityksen liikevaihdosta, investoinneista ja toimintamenoista on taksonomian mukaista, sen kahta ensimmäistä ympäristötavoitetta kohden. Tämä vastaus ei kuitenkaan anna riittävää kokonaiskuvaa, sillä yritystason analyysi tulee koota toimintakohtaisista analyyseistä, jotka puolestaan perustuvat toimialakohtaisiin arviointikriteereihin. Kaikki toimialat eivät kuitenkaan kuulu vielä taksonomian piiriin, joten ei ole selkeää, miten raportointi yritystasolla tulee tehdä, jos arviointikriteereitä ei ole olemassa niiden liiketoiminnan kaikille osa-alueille. TEG:n loppuraportista käy myös ilmi, että toistaiseksi taksonomia-asetuksen mukaiselle raportoinnin sisällölle ei vaadita puolueetonta tarkastusta, vaikka näin suositellaankin (EU Technical Expert Group on Sustainable Finance 2020a, 37). Tarkastuksen puutteella voidaan olettaa olevan vaikutus tietojen vertailukelpoisuuteen.

Tutkimuksen alaongelmien tulokset perustuvat litteroitujen haastattelujen tutkimusaineistoon. Tutkimuksen näyte oli pieni, mutta vastauksista voidaan tehdä huomioita yritysten suhtautumisesta taksonomia-asetuksen voimaantuloon. Useiden haastattelukysymysten

kohdalla yritysten vastaukset olivat eriävät. Tästä voidaan päätellä, että taksonomian vastaanotto yrityksissä on hajautunutta ja siihen suhtaudutaan eri tavoin. Tutkimustulokset tiivistetään alla vastauksina jokaiseen alakysymykseen.

1. Mikä vaikutus taksonomialla on vastuullisuusraportointiin yrityksissä?

Yrityksen eivät odota taksonomian tuovan mukaan suurta muutosta. Taksonomialla tulee olemaan tietty vaikutus vastuullisuusraportointiin, mutta lähinnä yrityksiä huolestuttaa tällä hetkellä tarkkojen ohjeiden puuttumisesta aiheutuva epätietoisuus ja sekavuus.

2. Miten uudet raportointivelvoitteet aiotaan toteuttaa?

Työ raportointivelvoitteiden toteuttamiseksi ei ole vielä kunnolla alkanut johtuen delegoitujen säädösten ilmestymisajankohdasta. Raportointiketjut ovat olemassa ja yksityiskohtaista tietoa saatavilla. Jonkinasteista valmistautumista on havaittavissa suunnittelu- ja tiedonhauntasolla.

3. Minkälainen vaikutus taksonomialla odotetaan olevan yrityksen ja toimialan toimintaan?

Taksonomialla odotetaan olevan vaikutusta etenkin sijoittajiin ja sitä kautta yrityksen toimintaan. Kestävää kehitystä arvostavien sijoittajien odotetaan ohjaavan toimialaa vastuullisempaan suuntaan. Yrityksiä huolestuttaa Euroopan yritysten kilpailukyky ja taksonomian vaatimat resurssit. Yrityksiä arveluttaa myös, onko taksonomia mahdollista toteuttaa käytännössä.

4. Mikä vaikutus taksonomialla on vastuullisten tuotteiden kannattavuuden kehitykseen?

Taksonomian vaikutus vastuullisten tuotteiden kannattavuuden kehitykseen jakaa mielipiteitä. Periaatteessa koetaan, että vastuullinen liiketoiminta voisi jo nyt olla kannattavampaa kuin vertailukohteensa, mutta toisaalta taas voidaan tarvita lain pakkotetta, jotta luontoa kuormittavat toiminnot saadaan poistettua markkinoilta.

6 Pohdinta

Tässä opinnäytetyön viimeisessä kappaleessa kerron tutkimukseni johtopäätökset ja jatkotutkimuksien kehitysehdotukset. Sen jälkeen pohdin tutkimuksen luotettavuutta ja arvioin oman oppimiseni edistymistä opinnäytetyön aikana.

Tutkimuksen kohde on ollut erittäin mielenkiintoinen ja ajankohtainen aihe. Työn edistyessä sain kuitenkin huomata, että tutkimuksen tekemistä vaikeutti nimenomaan sen ajankohta, sillä yrityksen eivät ole vielä ryhtyneet työhön taksonomian mukaisen raportoinnin toteuttamiseksi. Lisäksi viitekehys, joka toimi pääkysymyksen aineistona on toistaiseksi teoreettinen, mutta sen käytännön soveltamisesta ei ole tarkkaa tietoa.

6.1 Johtopäätökset ja kehitysehdotukset

Tutkimustulosten perusteella päättelen, että vastuullisuusraportin muodollinen muuttuminen tulee olemaan vähäistä, vaikka valmistelutyö voi olla todella mittava, riippuen yrityksen raportoinnin nykytilanteesta. Sisäinen laskenta tulee olemaan erittäin tärkeässä asemassa taksonomian toteutuksessa, sillä sen tulee varmistaa käyttökelpoisen tiedonsaanti ja -kulku raportointiyksikköön.

Tutkimuksen alaongelmien tulosten perusteella teen johtopäätöksen, että suomalaisten suuryritysten vastuullisuusraportointi on jo niin vakaalla pohjalla, ettei taksonomian toteutus tule olemaan erityisen ongelmallista. Taksonomia-asetuksen tarpeellisuudesta on olemassa eriäviä mielipiteitä, mutta on selvää, että liiketoimintaa kehitetään kestäväan suuntaan sekä sidosryhmien painostuksesta että liiketoiminnan jatkuvuuden ja kannattavuuden kannalta. Tutkimustulokset tukevat myös osittain jaetun vastuun teoriaa, josta kerrotaan luvussa 2.1. Jaetun vastuun teorian mukaan yritykset kehittävät oma-aloitteisesti liiketoimintaansa kestävämpää suuntaan sekä sidosryhmien painostuksesta ja koska siitä on taloudellista hyötyä.

Toisen asiantuntijahaastattelun aikana tuli ilmi vastuullisuusraportoinnin tarkastus. Kuten tähänkin mennessä, muiden kuin taloudellisten tietojen raportoinnin kohdalla ei taksonomian tiedonantoa tulla tarkastamaan sisällän osalta (EU Technical Expert Group on Sustainable Finance 2020a, 37; kirjanpitolaki, luku 3a:6§). Samalla on todennäköistä, että arviointikriteerit sisältävät jonkinasteista tulkinnanvaraisuutta, erilaisiin tilanteisiin sovellettuna. Puolueettoman tarkastuksen puuttuminen voi vaikuttaa merkittävästi tietojen vertailukelpoisuuteen.

Tutkimuksen kehitysehdotuksena voisin mainita tutkimuksen jatkamisen ensimmäisten raporttien ilmestymisen jälkeen, vertaamalla miten taksonomia on otettu huomioon vastuullisuusraporteissa ja miten yrityksen lopulta suorittivat sen käytännön toteutuksen. Mielenkiintoista olisi myöskin verrata eurooppalaisten yritysten taksonomian mukaisuutta ja sitä voidaanko annettua tietoa katsoa vertailukelpoiseksi. Kolmas mielenkiintoinen jatkotutkimus olisi sijoittajien suhtautumien taksonomia raportointiin, kokevatko sijoittajat, että taksonomiasta on heille lisäarvoa ja onko sillä vaikutusta heidän sijoituspäätöksiinsä.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus ja yleistettävyys

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä, eikä tavoitteena ole löytää tilastollista yhteyttä tai päätelmää. Tästä seurauksena tutkimuksen otannan suuruudella ei ole väliä, jos se on tarkoituksen mukainen (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, luku 6.2).

Tässä opinnäytetyössä pyrin selvittämään taksonomia-asetuksen vaikutuksen vastuullisuusraportointiin, sekä miten yritykset suhtautuvat muutokseen. Julkaistun aineiston lisäksi haastateltavia oli kaksi kappaletta eli noin 3% mahdollisesta perusjoukosta. Laadullisessa tutkimuksessa ei kuitenkaan puhuta otannasta ja aineiston tarkoitus on toimia apuvälineenä ilmiön tulkitsemiseksi ja havaintojen tekemiseksi (Vilka 2021, luku 5:5).

Vilkan mukaan sopivan aineiston määrän määrittämisessä on järkevää kysyä ” Millaisella tutkimusaineistolla saadaan kattava kuvaus tutkimusongelmasta?” (2021, Luku 5:5). Mielestäni suurempi asiantuntijahaastatteluiden määrä olisi ollut tarpeellinen kattavan kuvauksen saamiseksi tutkimukseni alaongelmista. Kaksi haastattelua oli kuitenkin mahdollista litéroida osana opinnäytetyötä, mikä mahdollisti hyvän aineiston analyysin. Tulokset myös hajautuivat jo tämänkin tutkimusaineiston kohdalla, joten koen saaneeni varteen otettavaa tietoa tutkimuksen kohteesta, joka on mahdollistanut ilmiön ymmärtämisen ja havaintojen tekemisen. Opinnäytetyön kohdalla on otettava huomioon, että aineistoon hankintaa ei mene liikaa aikaa tai resursseja, jotta sen purkamiseen jää aikaa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, luku 6.2).

Pääongelman tutkimustuloksena havaitsin taksonomian mukaisen vastuullisuusraportoinnin koostuvan tiedon lisäämisestä vastuullisuusraporttiin, jossa ilmoitetaan prosenttimääräinen osuus yrityksen liikevaihdosta, investoinneista ja toimintamenoista yritystasolla, joiden katsotaan merkittävästi edistävän ilmastonmuutoksen hillintää ja ilmastonmuutokseen sopeutumista. Tämän tutkimustuloksen luotettavuus ja yleistettävyys olisi hyötynyt komission delegoitujen säädösten analyysistä tutkimuksen teko hetkellä. Tutkimustulos on mielestäni kuitenkin informatiivinen suuntaa antavalla tavalla. Alaongelmien tutkimustuloksena

havaittiin suomalaisten suuryritysten olevan hyvin varustautuneita raportoinnin muuttamiseen taksonomian mukaiseksi ja taksonomialla todennäköisesti olevan vaikutusta yritysten toiminnan kehitykseen sijoittajien kautta. Alaongelmien tutkimustulosten luotettavuus ja yleistettävyyden olisivat hyötynneet hieman suuremmasta näytteen koosta. Koen kuitenkin myös alaongelmien tutkimustulosten olevan hyvin suuntaa antavat, sillä jo näiden tulosten perusteella saatiin erittäin informatiivista tietoa yritysten näkökulmasta taksonomia-asetuksen mukaiseen vastuullisuusraportointiin.

6.3 Oman oppimisen arviointi

Opinnäytetyö alkoi viitekehykseen tutustumisella. Viitekehyksen loppupuolella huomasin taksonomian toteutuksen selventyvän vasta myöhemmin delegoitujen säädösten ilmestymisen myötä. Kaikkea aineistoa ei siis ollut vielä saatavilla. Alkuperäinen ajatus tehdä koko tutkimus aineistotutkimuksena ei enää kantanut, joten päätin metodipajan suosituksesta lisätä yritysten haastattelut aineiston joukkoon. Halusin kuitenkin saada ensin aineistotutkimukseni loppuun, jotta olisin mahdollisimman hyvin valmistautunut keskustelemaan yritysten edustajien kanssa. Tämä suunnitelma toimi hyvin ja pystyin mielestäni esittämään hyvät haastattelukysymykset. Ne olivat neutraaleja, niihin ei pystynyt vastaamaan yksisanaisesti, ja ne antoivat vastauksia tutkimuskysymyksiin. Samalla olin perillä yritysten tilanteesta ja olin tutustunut heidät vastuullisuusraportteihinsa.

Haastattelujen jättäminen myöhäisempään vaiheeseen aineistotutkimuksen jälkeen, aiheutti painetta aikatauluun, ja vaikeutti haastateltavien löytymistä. Samalla toimeksiantajan puuttuminen vaikutti tietynä estyneisyytenä, ajatuksena siitä, että ei viitsi olla vaivaksi. Lopulta otin yrityksiin reippaasti yhteyttä sekä puhelimitse että sähköpostilla, ja omien kontaktien kautta. Haastateltavien löytyminen oli kuitenkin huomattavasti vaikeampaa kuin osasin odottaa.

Toinen havainto omassa oppimisessa liittyi projektin hallintaan. Kirjoitusprosessin aikana huomasin, että luovaa työtä oli vaikea aikatauluttaa, sillä työn edistyessä aikaisempiin osioihin oli pakko palata korjaamaan, lisäämään ja muokkaamaan. Samalla aihe elää prosessin aikana ja suunnitelmia, kuten tutkimus kysymyksiäkin voi joutua muuttamaan. Joskus tekstiä syntyi helposti ja toisinaan kesti tuntikausia ennen kuin olin lukenut aiheesta tarpeeksi, jotta pystyin aloittamaan siitä kirjoittamisen.

Viitekehyksestä kirjoittaessa oli vaikeaa päättää mikä on liian vähän, liian paljon tai riittävästi. Tietoperustankin aiheista on lukemattomia kirjoja, joita lukiessa suurin osa tiedosta

vaikuttaa relevantille. Tähän ongelmaa auttoi etäisyys. Kun tekstin luki uudelleen muutama päivän päästä oli paljon helpompaa määritellä, mitkä asiat olivat juuri tämän tutkimuksen kannalta keskeisiä.

Koen, että olen prosessin aikana oppinut todella paljon tutkimisesta yleensä, tutkimusmenetelmistä ja -tavoista. Olen oppinut myös paljon vastuullisuusraportoinnista, Euroopan vihreän kehityksen ohjelmasta ja voimaan tulleesta luokittelujärjestelmästä. Minulla on selkeämpi käsitys itseni ohjaamisesta ja siitä mitä opinnäytetyön kaltaisen projektin tekemiseen tarvitaan. Jos aloittaisin opinnäytetyön nyt uudelleen, tekisin monta asiaa eri tavalla mikä kaiketi on oppimisen tarkoituskin.

Lopuksi sanoisin, että olen erittäin kiitollinen niille yritysten edustajille, jotka suostuivat käyttämään aikaansa ja antoivat haastattelun tätä opinnäytetyötä varten. Haluan myös kiittää opinnäyteohjaajaani, metodipajan ja tekstipajan pitäjiä hyvästä ohjauksesta ja kärsivällisestä neuvonnasta. Olen ylpeä saadessani olla seuraamassa EU:n vihreän kehityksen ohjelman toteutumista. Olin todella vaikuttunut miten yksityiskohtaisesti ja asiantuntevasti luokittelujärjestelmän arviointikriteerit on toteutettu. Uskon, että EU:n visio ilmasto-neutraalista Euroopasta tulee toteutumaan. Ilman visionäärejä ei olisi muutosta, ja vaikka emme sitä ehkä nyt pystykään näkemään, uskon, että taksonomiolla tulee olemaan oma osansa siihen muutokseen, että kestävästä liiketoiminnasta tulee tulevaisuudessa uusi normaali, eikä vain siksi että me niin haluamme vaan myös siksi, että se on taloudellisesti kannattavampaa, parempaa liiketoimintaa.

Lähteet

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Vastapaino. Tampere.

Arvopaperimarkkinalaki. 14.12.2012/746.

Chamas, A., Moon, H., Zheng, J., Qiu, Y., Tabassum, T., Jang, H., Abu-Omar, M., Scott, S. & Suh, S. 2020. Degradation Rates of Plastics in the Environment. ACS Sustainable Chemistry & Engineering 2020 8 (9), 3494-3511. Luettavissa: <https://pubs.acs.org/doi/pdf/10.1021/acssuschemeng.9b06635>. Luettu: 21.5.2021.

Commission Technical Expert Group on Sustainable finance 2018. Frequently asked questions. Luettavissa: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/sustainable-finance-teg-frequently-asked-questions_en.pdf. Luettu: 7.4.2021.

Corporate Finance Institute 2021. What is Greenwashing? Luettavissa: <https://corporate-financeinstitute.com/resources/knowledge/other/greenwashing/>. Luettu 21.5.2021.

Elinkeinoelämän keskusliitto 2020. Vastuullisuus. Luettavissa: <https://ek.fi/tavoitteemme/vastuullisuus/>. Luettu:19.05.2021

EUR-Lex s.a. Sanasto. Luettavissa: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/green_paper.html?locale=fi. Luettu: 6.4.2021

European Commission s.a. Platform on sustainable finance. Luettavissa: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/overview-sustainable-finance/platform-sustainable-finance_en. Luettu: 12.04.2021.

Euroopan komissio 2017. Komission tiedonanto: Muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevat suuntaviivat 2017/C 215. Luettavissa: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC0705\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC0705(01)&from=EN). Luettu: 7.4.2021

Euroopan komissio 2018. Technical expert group on sustainable finance. Luettavissa: https://ec.europa.eu/info/publications/sustainable-finance-technical-expert-group_en. Luettu: 7.4.2021.

Euroopan komissio 2018. Komission tiedonanto 8.3.2018 : Kestävän kasvun rahoitusta koskeva toimintasuunnitelma. COM(2018)97. Bryssel. Luettavissa: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC0705\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC0705(01)&from=EN). Luettu:7.4.2021

Euroopan komissio 2019a. Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Euroopan Vihreän Kehityksen ohjelma. Euroopan Komission julkaisusarja COM(2019). Bryssel. Luettavissa: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0003.02/DOC_1&format=PDF. Luettu: 02.04.2021

Euroopan komissio 2019b. Vihreän kehityksen ohjelma. Luettavissa: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_fi. Luettu: 2.4.2021

Euroopan Komissio 2019c. Komission tiedonanto: Vihreän kehityksen ohjelma. Komission julkaisusarja COM(2019)640. Bryssel Luettavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52019DC0640>. Luettu: 7.4.2021.

Euroopan komissio 2021. Climate strategies & targets: 2030 climate and energy framework. Luettavissa: https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2030_fi. Luettu: 02.04.2021.

Eurooppa-neuvosto 2019. Eurooppa-neuvoston kokous (12. joulukuuta 2019) – Päätelmät EUCO 29/19. Neuvoston pääsihteeristö. Bryssel. Luettavissa: <https://www.consilium.europa.eu/media/41777/12-euco-final-conclusions-fi.pdf>. Luettu 02.04.2021

Euroopan parlamentti 2019 päivitetty 20.10.2020. Ajankohtaista julkaisu: Mitä hiilineutraalius tarkoittaa ja miten se saavutetaan 2050 mennessä? Luettavissa: <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/headlines/society/20190926STO62270/mita-hiilineutraalius-tarkoitaa-ja-miten-se-saavutetaan-2050-mennessa>. Luettu: 03.05.2021

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi, neuvoston direktiivin 2013/34/EU muuttamisesta tietyiltä suurilta yrityksiltä ja konserneilta edellytettävien muiden kuin taloudellisten tietojen ja monimuotoisuutta koskevien tietojen julkistamisen osalta (EU) 2014/95 (NFI-direktiivi). Annettu 22.10.2014

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus kestävyteen liittyvien tietojen antamisesta rahoituspalvelusektorilla (EU) 2019/2088. Annettu 27.11.2019

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus kestävästä sijoittamisesta helpottavasta kehyksestä ja asetuksen (EU) 2019/2088 muuttamisesta (taksonomia-asetus). Annettu 18.6.2020.

Euroopan Unioni s.a. Asetukset, direktiivit ja muut säädökset. Luettavissa: https://europa.eu/european-union/law/legal-acts_fi. Luettu: 6.4.2021.

Euroopan ympäristökeskus 2012. Tie Maailmanlaajuiseen kestävyteen. Luettavissa: <https://www.eea.europa.eu/fi/ymparisto-signaalit/ymparisto-signaalit-2012/artikkelit/tie-maailmanlaajuiseen-kestavyteen>. Luettu: 3.4.2021

Euroopan yhteisöjen komissio 2006. Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle kasvua ja työllisyyttä edistävän kumppanuuden toteuttaminen: Euroopasta esikuva yritysten yhteiskuntavastuun alalla. KOM (2006) 136. Luettavissa: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0136:FIN:FI:PDF>. Luettu: 6.4.2021

EU Technical Expert Group on Sustainable Finance 2020a. Taxonomy: Final report of the Technical Expert Group on Sustainable Finance. Luettavissa: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/200309-sustainable-finance-teg-final-report-taxonomy_en.pdf. Luettu: 12.4.2021.

EU Technical Expert Group on Sustainable Finance 2020b. Taxonomy Report: Technical Annex. Luettavissa: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/200309-sustainable-finance-teg-final-report-taxonomy-annexes_en.pdf. Luettu: 12.4.2021.

Harmaala, M. & Jallinoja, 2012. Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta. Sanoma Pro. Helsinki.

Hyrskke, A., Lönnroth, M., Savilaakso, A. & Sievänen, R. 2020. Vastuullinen sijoittaja. Kauppakamari. Helsinki Luettavissa: [https://kauppakamaritieto-fi.ezproxy.haaga-helia.fi/ammattikirjasto/teos/vastuullinen-sijoittaja-2020#kohta:Vastuullinen\(\(20\)sijoittaja](https://kauppakamaritieto-fi.ezproxy.haaga-helia.fi/ammattikirjasto/teos/vastuullinen-sijoittaja-2020#kohta:Vastuullinen((20)sijoittaja). Luettu: 14.5.2021.

Hyvärinen, M., Aho, A. L., Nikander, P. & Ruusuvuori, J. 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Vastapaino. Tampere.

Hyvärinen, M, Suoninen, E & Vuori, J. 2021. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Tampere. Luettavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/> Luettu: 2.5.2021.

Juutinen, S. 19.7.2017 Yritysvastuuraportointi kaipaa KonMari-henkeä. ST-Akatemia blogi. Luettavissa: <https://stakatemia.fi/blogit/yritysvastuuraportointi-kaipaa-konmari-henke/> Luettu: 03.05.2021

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.

Koipijärvi, T. & Kuvaja, S. 2020. Yritysvastuu 2.0: Johtamisen uusi normaali. 2. Kauppakamari. Helsinki

Kramer, M. & Pfitzer, M. 2016. The Ecosystem of Shared Value. Harvard Business Review, October 2016.s.80-89. Luettavissa: <https://hbr.org/2016/10/the-ecosystem-of-shared-value>. Luettu 13.5.2021.

Kurittu, K. 2018. Yritysvastuuraportointi: Kiinnostavan viestinnän käsikirja. Alma. Helsinki.

Laki kirjanpitolain muuttamisesta 29.12.2016/1376

Liappis, H., Pentikäinen, M. & Vanhala, A. 2019. Menesty yritysvastuulla: Käsikirja kokonaisuuteen. Edita Publishing Oy. Helsinki.

Nasdaq Nordic s.a. Companies listed in Nasdaq Helsinki. Luettavissa: <http://www.nasdaqomxnordic.com/osakkeet/listayhtiot/helsinki>. Luettu: 13.5.2021.

Niskala, M. 23.11.2020. Askelmerkkejä määrätietoiseen vastuullisuusraportointiin. ST-Akatemia blogi. Luettavissa: <https://stakatemia.fi/blogit/askelmerkkeja-maaratietoiseen-vastuullisuusraportointiin/> Luettu:3.5.2021.

Niskala, M., Pajunen, T. & Tarna-Mani, K. 2013. Yritysvastuu: Raportointi- ja laskentaperiaatteet. KHT-Media. Helsinki

OECD 2011. Guidelines for Multinational Enterprises. Luettavissa: <http://www.oecd.org/daf/inv/mne/48004323.pdf>. Luettu 6.4.2021

Plastics Europe 2021. What are plastics? Luettavissa: <https://www.plasticseurope.org/en/about-plastics/what-are-plastics>. Luettu: 13.5.2021.

Porter, M & Kramer, M. 2011. Creating shared value. Harvard Business Review. Jan 2011. Luettavissa: <https://hbr.org/2011/01/the-big-idea-creating-shared-value>. Luettu: 13.5.2021

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto, Tampere. Luettavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/> Luettu: 13.5.2021

Seppälä, J., Kanninen, M., Vesala, T., Uusivuori, J., Kalliokoski, T., Lintunen, J., Saikku, L., Korhonen, R. & Repo, A., Metsien hyödyntämisen ilmastovaikutukset ja hiilinielujen kehittyminen. Ilmastopaneeli raportti 3/2015. Luettavissa: <https://www.ilmastopaneeli.fi/wp->

content/uploads/2018/10/Metsien-hyodyntamisen-ilmastovaikutukset-ja-hiilinielujen-kehityminen.pdf. Luettu: 05.05.2021

Silvola, H. & Landau, T. 2019. Vastuullisuudesta ylituottoa sijoituksiin. Alma Talent. Helsinki.

Sustainable Development Goals Knowledge Platform s.a. Agenda 21. Luettavissa: <https://sustainabledevelopment.un.org/outcomedocuments/agenda21> Luettu: 5.4.2021.

Tilintarkastuslaki 18.9.2015/1141.

Tulli, 2021. NACE/TOL-toimialaluokitus. Luettavissa: <https://tulli.fi/tilastot/nace-tol-toimialaluokitus>. Luettu: 6.5.2021.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Työ- ja elinkeinoministeriö s.a. Yhteiskuntavastuun ohjeet ja periaatteet. Luettavissa: <https://tem.fi/yhteiskuntavastuun-ohjeet-ja-periaatteet>. Luettu: 6.4.2021.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2006a. Kirjapitolautakunnan yleisohje: Toimintakertomuksen laatiminen. Luettavissa: <https://kirjanpitolautakunta.fi/-/toimintakertomuksen-laatiminen>. Luettu: 14.5.2021

Työ- ja elinkeinoministeriö 2006b. Kirjapitolautakunnan yleisohje: Ympäristöasioiden kirjaaminen, laskenta ja esittäminen tilinpäätöksessä. Luettavissa: <https://kirjanpitolautakunta.fi/-/ymparistoasioiden-kirjaaminen-laskenta-ja-esittaminen-tilinpaatoksessa>. Luettu: 14.5.2021

Työ- ja elinkeinoministeriö 2012. OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, Vuoden 2011 tarkistus 05/2012. Luettavissa: <http://mneguidelines.oecd.org/guidelines/OECDn-toimintaohjeet-monikansallisille-yrityksille.pdf>. Luettu:6.4.2021

Työ- ja elinkeinoministeriö 2017. Kirjanpitolautakunnan lausunto nro 1972: KPL 3a luvun soveltamisesta PIE-yhteisön ei-taloudellisessa raportoinnissa. Luettavissa: <https://kirjanpitolautakunta.fi/-/kpl-3a-luvun-soveltamisesta-pie-yhteison-ei-taloudellisessa-raportoinnis-1>. Luettu: 14.5.2021

Unite Nations Climate Change 2021. What is the Kyoto Protocol? Luettavissa: https://unfccc.int/kyoto_protocol. Luettu: 3.4.2021.

Unite Nations Convention on Climate Change, 2015. Paris Agreement. Luettavissa: https://ym.fi/documents/1410903/38439968/paris_agreement_english_-

B334B5EC_B697_4C03_8F06_D42B87AA76E6-118495.pdf/94eab5f2-7216-6feb-ea6a-ddc7516ab3dc/paris_agreement_english_-
B334B5EC_B697_4C03_8F06_D42B87AA76E6-118495.pdf?t=1603260053768. Luettu:
5.4.2021

United Nations General Assembly 1992. Report of The United Nations Conference on Environment and Development, Annex I: Rio Declaration on Environment and Development. Luettavissa: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_CONF.151_26_Vol.I_Declaration.pdf. Luettu: 3.4.2021

United Nations General Assembly 2015. Resolution adopted by the General Assembly. Transforming our world: the 2030 Agenda for sustainable Development A/RES/70/01. Luettavissa: https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E. Luettu: 5.4.2021.

United Nations 2011. Guiding principles of business and human rights. United Nations Office of the High Commissioner. New York and Geneva. Luettavissa: https://www.ohchr.org/documents/publications/guidingprinciplesbusinesshr_en.pdf. Luettu: 7.4.2021

Valtioneuvoston kanslia s.a. Mitä on kestävä kehitys? Luettavissa: <https://kestavakehitys.fi/kestava-kehitys>. Luettu: 19.05.2021

Valtionsopimukset 1994. Ilmastonmuutosta koskeva Yhdistyneiden Kansakuntien PUITE-SOPIMUS. Luettavissa: https://finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1994/19940061/19940061_2. Luettu: 5.4.2021.

Vilkka, H. 2021. Tutki ja kehitä. PS-kustannus. Jyväskylä. Luettavissa: <https://www.elibrary.com/reader/9789523701731>. Luettu: 2.5.2021.

YK-Liitto. Yritysvastuu sanasto. Luettavissa: https://www.ykliitto.fi/sites/ykliitto.fi/files/yritysvastuun_sanakirja.pdf. Luettu: 21.5.2021.

Ympäristöministeriö s.a-a. Kestävä kehitys. Luettavissa: <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>. Luettu: 10.5.2021

Ympäristöministeriö s.a-b. Kioton pöytäkirja. Luettavissa: <https://ym.fi/kioton-poytakirja>. Luettu: 3.4.2021.

Ympäristöministeriö s.a-c. Pariisin ilmastopimus. Luettavissa: <https://ym.fi/pariisin-ilmastopimus>. Luettu 05.04.2021.

Liitteet

Liite 1. Toimialat kasvihuonekaasujen päästöjen suuruusjärjestyksessä.

(TEG 2020b, 13)

NACE Macro-sector code	(Scope 1) Tonnes CO ₂ e (2018)
D - Electricity, gas, steam and air conditioning supply	1,021,327,916.14
C – Manufacturing	836,131,368.27
H - Transportation and storage	543,990,599.69
A - Agriculture, forestry and fishing	526,387,217.14
E - Water supply; sewerage, waste management and remediation activities	161,962,114.37
B - Mining and quarrying	81,201,552.02
G - Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles	79,399,182.95
F – Construction ^a	64,791,686.40
Q - Human health and social work activities	32,512,530.55
O - Public administration and defence; compulsory social security	29,297,099.74
N - Administrative and support service activities	21,424,859.33
I - Accommodation and food service activities	17,333,105.86
P – Education	17,273,274.20
M - Professional, scientific and technical activities	17,056,511.88
K - Financial and insurance activities	10,837,435.09
S - Other service activities	9,816,300.62
J - Information and communication ^b	8,780,514.69
R - Arts, entertainment and recreation	8,298,587.66
L - Real estate activities ^c	5,726,208.34
T - Activities of households as employers; undifferentiated goods- and services-producing activities of households for own use	234,573.70
U - Activities of extraterritorial organisations and bodies	26.68

Liite 2. Muovituotteiden tuotannon arviointikriteeritaulukko. Ympäristötavoite 1. Ilmastomuutoksen hillintä

(TEG 2020b, 200-204)

3.9 Manufacture of plastics in primary form

Sector classification and activity	
Macro-Sector	C – Manufacturing
NACE Level	4
Code	C20.1.6
Description	Manufacture of plastics in primary form
Mitigation criteria	
Principle	<p>The manufacturing of plastics is associated with significant life cycle CO₂ emissions. There are many types of plastics which are used in the production of multiple end products. The Taxonomy seeks to avoid including manufacture of products that do not have a positive impact in mitigation. Disposable plastic products are highly energy inefficient and undermine efforts to contribute to mitigation.</p> <p>In this context, plastic manufacturing is only eligible when at least 90% of the final plastic is not used for single use consumer products and is not recycled. This needs to be confirmed needs to be confirmed from science based research/studies etc.</p> <p>Mitigation measures are eligible provided they are incorporated into a single investment plan within a determined time frame (5 or 10 years) that outlines how each of the measures in combination with others will in combination enable the activity to meet the threshold defined below actions</p>
Threshold	<p>Manufacture of plastics in primary form shall comply with at least one of the following three criteria and when relevant with the additional criteria, reported below:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) The plastics in primary form is manufactured by mechanical recycling 2) The plastics in primary form is manufactured by chemical recycling including: chemical depolymerisation (aka monomerisation), pyrolysis, gasification, solvent-based purification of polymers etc.. When applying criterion 2, the carbon footprint of the plastics in primary form, manufactured by chemical recycling (excluding any calculated benefit from the production of fuels), shall be lower when compared to the carbon footprint of the plastics in primary form manufactured with fossil fuel feedstock. The carbon footprint shall be calculated in accordance with ISO 14067:2018 and validated by a third party. 3) Manufacture of plastics in primary form shall be wholly or partially derived from renewable feedstock and the carbon footprint of the plastics in primary form, manufactured wholly or partially from renewable feedstock shall be lower when compared to the carbon footprint of the plastics in primary form manufactured with fossil fuel feedstock. The carbon footprint shall be

	<p>calculated in accordance with ISO 14067:2018 and validated by a third party.</p> <p>For the purpose of applying criterion 3, renewable feedstock refers to biomass, industrial bio-waste or municipal bio-waste.</p> <p><u>Additional criteria the activity needs to comply with:</u></p> <p>Single use consumer products: Independent sector study confirms that at least 90% of the type of plastic manufactured is:</p> <p>(1) not used for single use consumer products, or</p> <p>(2) based on recycled plastics as feedstock.</p> <p><u>If feedstock is biomass (excluding industrial and municipal bio-waste):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - a full traceability of sourcing through the corresponding chain of custody management system needs to be in place and its effectiveness proven through the corresponding certification systems; - any forest biomass used in the process shall comply with EU Timber Regulation (EU/995/2010) and the EU Forest Law Enforcement Governance and Trade (FLEGT), where applicable; - any forest biomass used in the process is committed any forest biomass used in the process is committed to forest certification using independent third-party schemes that are regularly audited in the forest areas. Forest management and chain of custody practices in sourcing areas that are not yet certified, must be aligned (roadmap to certification) with the same certification standards; - forest biomass coming from irrigated forest plantations shall not be used; - any biomass produced within the EU used in the process must be subject to a transparent, credible chain of custody and comply with biomass sustainability criteria as defined in the cross compliance conditionalities of the Common Agricultural Policy and as defined in the Common Fisheries Policy; - Biomass used shall comply with align with the requirements defined under the directives RED + and RED2+ as applicable for biomass and biofuels and with the requirements for biomass defined in the forestry section in this Taxonomy.. - biomass shall not come from agricultural land that has been the subject of land use change from forest or pasture since 1994. The above-mentioned certification schemes shall provide a robust chain of custody audit system for the feedstock;
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - products derived from new, greenfield oil palm tree plantation are excluded from the scope; - particular case of forest biomass certification: small-scale palm oil cultivators operating in existing forest plantations should be able to be included in the certification system and ensure that they receive their fair share of profits. <p>If feedstock is industrial bio-waste (incl. waste from the food or feed industries) or municipal bio-waste:</p> <ul style="list-style-type: none"> - any solid bio-waste used in the manufacturing process shall originate from source segregated and separately collected (non-hazardous) waste streams, i.e. shall not be separated from mixed residual waste; <p>the bio-waste used in the process shall be consistent with the waste regulatory framework and the national/regional/local waste management plans, in particular with the proximity principle. Where municipal bio-waste is used as a feedstock, the project shall be complementary to and not compete with existing municipal bio-waste management infrastructure;</p>
Rationale	
<p>Plastics production has been sharply growing over the last years and emissions from the plastics sector are expected to increase, not only because consumption is expected to increase – and so also the emissions from the manufacturing process - but also because plastics release CO2 when incinerated.</p> <p>In order to reduce CO2 emissions from the plastics sector it is therefore important to promote reduction in use of disposable consumer plastics, and promote increase in materials recirculation and manufacture of polymers with renewable feedstock.</p> <p>The manufacturing sector has a role to play in improving the contribution of the plastics supply chain to climate mitigation. It can contribute significantly to reducing the quantities of available disposable consumer plastics in the market but has limited control on the use of plastics.</p> <p>-----</p> <p>Note on the link between manufacturing activity under NACE code 20.16 and code 22.2.</p> <p>The manufacturing of plastics in primary form is covered by NACE code 20.16 and the definition of "primary form" includes: liquids and pastes, blocks or irregular shape, lumps, powders (including molding powders), granules, flakes and similar bulk forms.²³² The manufacturing of plastic products falls under the NACE code 22.2.</p> <p>When setting the criteria for activity 22.2, for the purpose of objective 4 under Article 5 of the Regulation on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment] (24.5.2018, COM(2018) 353 final, 2018/0178 (COD) ²³³, the pursuing of which can also positively contribute to objective 1, it is recommended that the criteria for activity 22.2 take into account the criteria established for activity 20.16. It follows that the criteria for activity 22.2 should aim to promote:</p>	

232 <https://www.gov.uk/guidance/classifying-plastics>

233 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52018PC0353>

- the manufacture of plastic products which are substantially based on recycled plastics in line with the EU strategy for plastics,²³⁴ to minimize the production of virgin plastics, and
- the manufacture of plastic products which are based on plastics in primary form, which are wholly or partially derived from renewable feedstock.

Do no significant harm assessment

The main potential significant harm to the environment from the production of plastics in primary form is associated with:

- polluting emissions to air and water from the production process;
- vulnerable ecosystems might be damaged by the construction and/or operation of the production facilities;
- the use of water resources for production purposes (e.g. cooling water) in water stressed areas); and
- the generation of hazardous wastes.

The production of polymers includes a lot of synthesis, hence, in order to allow a clear demarcation and in order to NOT go beyond the limits of this sector 20.16 it has to be acknowledged that precursors are covered under C.20.11, C.20.13, C.20.14; C.20.15.

(2) Adaptation	<ul style="list-style-type: none"> • Refer to the screening criteria for DNSH to climate change adaptation.
(3) Water	<ul style="list-style-type: none"> • Identify and manage risks related to water quality and/or water consumption at the appropriate level. Ensure that water use/conservation management plans, developed in consultation with relevant stakeholders, have been developed and implemented. • In the EU, fulfil the requirements of EU water legislation.
(4) Circular Economy	<p>Wastes and by-products, especially hazardous wastes, are managed in line with the BREF for Waste Treatment²³⁵.</p> <p>A minimum requirement is the implementation and adherence to a recognised environmental management system (ISO 14001, EMAS, or equivalent).</p>
(5) Pollution	Ensure polluting emissions to air, soil and water are within BAT-AEL ranges as set out in BREF POL (Polymers) ²³⁶ .
(6) Ecosystems	Ensure an Environmental Impact Assessment (EIA) has been completed in accordance with the EU Directives on Environmental Impact Assessment (2014/52/EU) and Strategic Environmental Assessment (2001/42/EC) (or

	<p>other equivalent national provisions or international standards (e.g. IFC Performance Standard 1: Assessment and Management of Environmental and Social Risks) – whichever is stricter - in the case of sites/operations in non-EU countries) for the site/operation (including ancillary services, e.g. transport infrastructure and operations, waste disposal facilities, etc.) and any required mitigation measures for protecting biodiversity/eco-systems, in particular UNESCO World Heritage and Key Biodiversity Areas (KBAs), have been implemented.</p> <p>For sites/operations located in or near to biodiversity-sensitive areas (including the Natura 2000 network of protected areas as well as other protected areas), ensure that an appropriate assessment has been conducted in compliance with the provisions of the EU Biodiversity Strategy (COM (2011) 244), the Birds (2009/147/EC) and Habitats (92/43/EEC) Directives (or other equivalent national provisions or international standards (e.g. IFC Performance Standard 6) – whichever is stricter - in case of sites/operations in non-EU countries) based on the conservation objectives of the protected area. For such sites/operations, ensure that:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a site-level biodiversity management plan exists and is implemented in alignment with the IFC Performance Standard 6: Biodiversity Conservation and Sustainable Management of Living Natural Resources; • all necessary mitigation measures are in place to reduce the impacts on species and habitats; and • a robust, appropriately designed and long-term biodiversity monitoring and evaluation programme exists and is implemented.
--	--

234 http://ec.europa.eu/environment/waste/plastic_waste.htm

235 Best Available Techniques (BAT) Reference Document for Waste Treatment available at http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/BREF/WT/JRC113018_WT_Bref.pdf

236 The production of PVC is described in the Polymer (POL) BREF which was developed under the IPPC directive: http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/BREF/pol_bref_0807.pdf

Best available techniques are identified for PVC production on page v/vi and pages 266-268 of the POL BREF. Current consumption and emission levels are provided on page 101-104 of the POL BREF

Liite 3. Muovituotteiden tuotannon arviointikriteeritaulukko. Ympäristötavoite 2. Ilmastomuutokseen sopeutuminen.

(TEG 2020b, 453-455)

3.9 Manufacture of plastics in primary form

Sector classification and activity	
Macro-Sector	C – Manufacturing
NACE Level	4
Code	C20.1.6
Description	Manufacture of plastics in primary form
Adaptation criteria	
<p>Depending on the primary objective of the activity, refer to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Screening criteria for adapted activities • Screening criteria for an activity enabling adaptation <p>Users of the Taxonomy should identify and explain which criteria they are responding to.</p>	
Do no significant harm assessment	
<p>The main potential significant harm to the environment from the production of plastics in primary form is associated with:</p> <ul style="list-style-type: none"> • polluting emissions to air and water from the production process; • vulnerable ecosystems might be damaged by the construction and/or operation of the production facilities; • the use of water resources for production purposes (e.g. cooling water) in water stressed areas); and • the generation of hazardous wastes. <p>The production of polymers includes a lot of synthesis, hence, in order to allow a clear demarcation and in order to NOT go beyond the limits of this sector 20.16 it has to be acknowledged that precursors are covered under C.20.11, C.20.13, C.20.14; C.20.15.</p>	
(1) Mitigation	<p>GHG Emissions from manufacturing economic activities that are either (1) proven to be aligned with an internationally recognised method for determining low carbon transition pathway or (2) that are lower than the average global emissions (based on emission performance standard determined by internationally recognised data) for that economic activity.</p> <p>The purpose of this approach is to ensure that there is a strong signal to the manufacturing sector to ambitiously improve energy efficiency and reduce emissions</p>
(3) Water	<ul style="list-style-type: none"> • Identify and manage risks related to water quality and/or water consumption at the appropriate level. Ensure that water use/conservation management plans, developed in

	<p>consultation with relevant stakeholders, have been developed and implemented.</p> <p>In the EU, fulfil the requirements of EU water legislation.</p>
(4) Circular Economy	<p>Wastes and by-products, especially hazardous wastes, are managed in line with the BREF for Waste Treatment⁵⁰⁹.</p> <p>A minimum requirement is the implementation and adherence to a recognised environmental management system (ISO 14001, EMAS, or equivalent).</p>
(5) Pollution	<p>Ensure polluting emissions to air, soil and water are within BAT-AEL ranges as set out in BREF POL (Polymers)⁵¹⁰.</p>
(6) Ecosystems	<p>Ensure an Environmental Impact Assessment (EIA) has been completed in accordance with the EU Directives on Environmental Impact Assessment (2014/52/EU) and Strategic Environmental Assessment (2001/42/EC) (or other equivalent national provisions or international standards (e.g. IFC Performance Standard 1: Assessment and Management of Environmental and Social Risks) – whichever is stricter - in the case of sites/operations in non-EU countries) for the site/operation (including ancillary services, e.g. transport infrastructure and operations, waste disposal facilities, etc.) and any required mitigation measures for protecting biodiversity/eco-systems, in particular UNESCO World Heritage and Key Biodiversity Areas (KBAs), have been implemented.</p> <p>For sites/operations located in or near to biodiversity-sensitive areas (including the Natura 2000 network of protected areas as well as other protected areas), ensure that an appropriate assessment has been conducted in compliance with the provisions of the EU Biodiversity Strategy (COM (2011) 244), the Birds (2009/147/EC) and Habitats (92/43/EEC) Directives (or other equivalent national provisions or international standards (e.g. IFC Performance Standard 6) – whichever is stricter - in case of sites/operations in non-EU countries) based on the conservation objectives of the protected area. For such sites/operations, ensure that:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a site-level biodiversity management plan exists and is implemented in alignment with the IFC Performance Standard
	<p>6: Biodiversity Conservation and Sustainable Management of Living Natural Resources;</p> <ul style="list-style-type: none"> • all necessary mitigation measures are in place to reduce the impacts on species and habitats; and • a robust, appropriately designed and long-term biodiversity monitoring and evaluation programme exists and is implemented.

509 Best Available Techniques (BAT) Reference Document for Waste Treatment available at http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/BREF/WT/JRC113018_WT_Bref.pdf

510 The production of PVC is described in the Polymer (POL) BREF which was developed under the IPPC directive: http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/BREF/pol_bref_0807.pdf

Best available techniques are identified for PVC production on page v/vi and pages 266-268 of the POL BREF. Current consumption and emission levels are provided on page 101-104 of the POL BREF

Liite 4. Haastattelukysymykset yrityksille

1. Mikä on yrityksesi toimiala?
2. Mikä on roolisi yrityksessä, ja miten tehtäväsi liittyy vastuullisuusraportin laatimiseen?
3. Miten kuvailisit taksonomian tuntemuksen yrityksessäsi tällä hetkellä?
4. Miten yrityksessäsi valmistaudutaan taksonomiaan?
5. Miten kuvailisit taksonomiaan tarvittavan tiedon saatavuutta yrityksessä?
6. Kuinka suuren muutoksen taksonomia tuo tämänhetkiseen vastuullisuusraporttiin yrityksessäsi?
7. Luuletko että taksonomia tulee vaikuttamaan konkreettisesti yrityksesi toimintaan ja-toimialaan? Jos niin miten.
8. Miten kuvailisit tämänhetkisiä lainmukaisia raportointivaatimuksia?
9. Luuletko että taksonomia tulee edesauttamaan vastuullisen liiketoiminnan muuttamista kannattavammaksi kuin vertailukohteensa?
10. Onko jotain erityistä mitä haluaisit mainita kestävän kehityksen taksonomiasta